

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27

B.M.K. I.

23

BATIZI
ANDRAS

kereztlyeni
Tudománru
valo rövid

KÖNYVEZK

1850.

Mor.

1576.

KEREZTY,

ENI TVDOMANRVL

VALO RÓVID KÖ,

NYVE CZKE BATI,

ZI ANDRASTVL

IRATTA,

TOTT.

PROVERB. IX.

Az Böltségek kezdeti

Istennek felel,

me.

CHRISTVS vronknak

I S S O

estendeiben.

Néhai S. e. Sankovich Miklós ir. 1/10. közzelvény.

158. nyomtatás lap. - a többi kis egészítendő.

Nagy Pálffy Ferencz múzeumi igazgató ir. a f. n. 1870. Aug. 10.

Endődöt, Orvát,
 Ujhelly reformáltak
 Batizi Andrást egy ma
 hivattatott meg Predi
 cator Mátyás, a ki 1527 tájban jött ki
 a Klastromból. Ugyan ezen Déri Déri
 Dóczy Mátyás tüzé ellenfele lévén a Római
 Vallásnál 1537-ben Bécsben tönkélve
 vették ki, Debreczenben Predicatori fogot,
 és Senior, nagy Eszterházyt ismét: hívet-
 te az Evangeliumot Budán Pápai, Jászai-
 vón, és a Balaton Mellékén Lásd
 Thot Ferenc, Protestans Ecclesiák Historiája
 első Darabja 36, 38, 47, 60, 310, 313, 314,
 315.
 Batizi Andrást volt Ujhellyi és Endődi Reformatus Pre-
 dicator. Lásd Thot Ferenc, P.E. Hír. első Darabja 380. Pá-
 Batizi Andrást jelen volt az Endődi Synatban. Az ő
 kathechizmusa, a mi kathechizmusaik kö-
 zött leg régibb, és így régibb kalvinus tanosinál
 is, a ki a maga kathechizmusa 1545-
 Dóczy, December Hónapja 4. ki. Lásd Thot Ferenc
 Protest. Ecd. Hír. első Darabja 313. Lend.

MINDEN OLVASOK

nak és kereztyen atyafiaknak Batiz-
 zi Andras Isteni kegelmet
 és bekefeget ke-
 uan.

I Rtan vala en istenben Berelmetes aty-
 amfiai, ennek elötte, magyar nyelven egy-
 kised könyvecskét. Ez vegre, hogy vala-
 hol scolaban lennék, az beghén tudatlan
 germeczeknek eleikbe adnam, hogy úkis
 az Istennek esmeretében ékülhetnének, gia
 rapodhatnanak és as istent decserhetnek.
 Es el niult napokba peniglen, töue witem
 bergbe mi hoggank az bartsai Christoph, ma-
 gyarotbaghi, iambor könyaros, ki enghe-
 met kere, hogy ha valamit magyarul irtam
 volna, ki bocgatnam. Mert mostan az nyo-
 morot magyarotbagban, nagy sok kerez-
 tyen atyafiak kéuannanak magyar nyel-
 ven irattatni egy rövid könyvecskét, me-
 lyből az kereztyeni tudomannak első fun-
 damentom ir meg tanulhatnak meg az
 tudatlanokés, és az igaz hitben épülhet-
 uének.

A. J. An.

2
Annak okaért, hogy Christo hűl en meg
errém aſſ ſeghén atyafiaknak kéuanſago
kat, ennekem aſſ meli irasom vala aſſ kere
tyeni tudomannak első fundamentomirul,
aſſt en köglém több tudos keresztien atyafia
kual, kik hogy mind ioua hagyak, enis aſſ
nyomtataſſra örömeſt űk, es lme moſtan
ki Bocſattam iſtennek akariattyabol, De
nem aſſ Bölſegnek kik deakulis Iol tud
nak, hanem aſſoknak kik el annira deakul
nem tudnak hogy űkés aſſ egyy örök iſtét
mi vrunk Ieſus Chriſtusnak dicőſeghes ſét
attyat meg Eſmerheſſek es örökke diczer
heſſek.

Es lollehet Többenes irtanak enelöttem
Illeytén keſdet kõniuecket, egyy aſſ en tiſſ
telendő meſtrem, aſſ Galſecſi Iſtuā meſter
ki Immaran iſtenben nyugſik: maſik aſſ
tyſteletes Deſay Mathias, Chriſtusnak ig
aſſ predicatora. Irtanak ezeknek kũuüle
többenis, kik mind en tũlemnel Bölſeb
bek es fokkal tudosbak: De maga aſſert
enis akaram aſſ en irasomat ki Bocſatni,
hogy enis, aſſ mennire iſten ennekem ete
nem atta, aſſ en kiſded tudomanyombol, aſſ
ſeghén keresztieneknek ſolgalhatnẽk, es

4 Ez Gyulai Eccleſia is Oskola aſſ en
Tanytoſa volt. A kõnyre Cimje ez: A ke
reſtue Tudományol való kõnyvecſke: lap
Phor Ferencz Proſtans Eccleſia kthistoriaja Pag 34. 35.

3
aſſ en iſtenemet, aſſ ű atta ſent aiandékabol
dytődethetnẽm. Aſſert ſenki ne cſudallya, es
enghemet ſenki abbol ne bũnteffen, hogy
aſſ több Bölſegembereknek irasa vtan aſſ ene
metis ki Bocſatam, mert mėlto hogy min
den ember ſeghellye aſſ ű érteke ſerent aſſ
keresztien anya ſent egyy haſat, ki Chri
ſtusnak iegele es mindeninknek annya.
Sũkſéghe peniglen effele kõniuecſkeknek
lenni, ieſeffen es moſtani Idekben. Előſer,
mert ighen iól lattiuk hogy aſſ pogan tő
rőkők naponkéd raytunk vadnak, orſa
gunkat dullyak raballyak, es aſſ ſem tug
gyuk melly horaban el kel futnonk, aſſ
futasban, ha prediciot nem halhatunk,
awagy cſak effele kõnyueknek oluafa ſa
bol, magunkat wigattallyuk, hogy aſſ ſent
eggy haſtul es aſſ iſtentũl el ne ſakadyunk
de aſſ igaz hitben mind vėghig meg mara
dyunk.

Touabba ſemmit nem ketelkedũk ben
ne, hogy eſ ne lėgẽn aſſ Idő, aſſ mellyet Da
niel Propheta neueſ, keresztien anya ſent
eggy haſnak el oſlaſanak: Aſſ ſent lėlek
iſten nyľuan meg ielentette aſſ ſent irasok
ban, hogy aſſ pogan törőkők eſ ſeles földet

A iij mind

mind be kerenghisk, és velagot meg tapot
tyak a kereszttyene ket el haytтыak, es ű
ket külömb külömb orşagokba mind şel
lel el oştyak.

Eş el oşlasban, miert hogy tudos emberek
ket es predicatorokat nem talalhatunk ig
hen felelmes, hogy aş istentűk el ne şaka
dyunk, es aş kereszttyen hit Bennűnk meg
ne alogek: de hogi eş ne törtennyek, şük
şeg effele kőniuekek velűnk visselnűnk, es
aş kereszttyensęnek első fundamētomit iol
meg tanulnunk, hogy meg aş poganok
kőşottis aş igaz hitben meg maradhasunk
es aş istent şeghedşeghűl bihasuk hogy
minket el ne haggyon sem fogşagunkban
sem nyomoruşagunkban: Mint rēghen
ten aş Sido nēpeket el nem hagyta, mikort
aş Baluany istē imadasert űket foglyā ada
eggişer Assiriaba, massor Babiloniaba &c
Mostanēs sok aş Baluany isten miadas aş
kereszttyeneknek kőşotte, şenky nem elég
hedik aş egyy kőşbe taro Christossal, kit
aş atya isten akara aş mi bűneinkort aldo
şatnak lenni es kibē emberi nemşetşegheş
meg engheşteltek. De mind bişnak aş meg
şentekbē, holt es aşoktul varnak şeghedel
met,² Futnak

Futnak külömb külömb baluany kēkek
heş hogy ott ergalmāt nyerheşlenek: es aş
eggy bişoni istent myndel hattak nymel
lyek bişnak bolşu leuelekbe nymellyek
űnen cşelekedetekben, es aş Christosnak
wēret mind meg vtalliak.

Touabba aş papok barátok aş christosnak
şent vacşoraiat ighen meg vndokytottak,
mert űk aş mi vrunknak şent halalanak
emlekeşetēt kereskedęfre es baluany isten
miadasra valtoştattak mellyekert aş pogā
tőrkokkal, eghēş eş velagot bűnteri es o
ştoroşta mostan aş vršten.

Aşert ighen felek rayta hogy aş kereszttye
nek külömb külömb orşagokba fogva ne
vitessenek, mert aş vršten akaria űket aş
baluani isten miadasoktul el şakaştany es
penitentiara hiyni. Es iollehet el oşfatykaş
kereszttyen şent egyyhaş: demaga aşert meg
tartatik meg aş pogan tőrkóknek allat is
mint aş Christus meg ighere: Ime en vele
tek vagyok mind velag vęghętetiglen. &c
Annakokaert enny sok vęşedelmekben
ighen şükşegheşek effele kőnyueşkek mel
lyeket mindenűtt velűnk visshebetűk oluaf
hatunk, es aşokbol wigaştalast vehetők,

A iij hogy

6
hogy az keresztényeséghen és istennek ked-
nében mind végh ig meg maradassunk.
Harmadsor, ha országunkban meg ma-
radhatunkés, békség mindē keresztény em-
bernek meg tudny, az keresztényeségnek el-
ső fundamentomit, mellyeket en itt es kö-
nyuegkeben rövideden meg irtam mert
valaki ezeket nem tuggya, nem mēto ke-
resteyn embernek mondatni. &c.

Annakokaért istenben szerelmes atyám
fia. Imaran im iol ertitek mi okbol indul-
tattam es kisded könyuegkenek ky ny-
omtatafara : ertitek agtis melly ighen ha-
nos lygen, es mostany veszedelmes ldekbē.
Aért en ezt tinektek aianlom es kirlek ty-
tekek hogy en tūlem vegétek loneuem es
diczerietek az vr istent. Amen.

7
KERESZTY-
ENI TVDOMANNAK
FVNDAMENTOMA-
RVL VALO RÓVID
KERDEZKE-
DESEK.

AZ KERDEZKEDŐ-
nek neue. Tanytuany: az meg
felelőnek Mester.

Tan. üdüőz légy en tisztelendő mesterem.
Mes. Isten meg algyon en io tanytua-
niom, mit kéuanő vala?

Tan. en tisztelendő mesterem, ha ürességhed
vagoyn, kéuanom te tūled meg erte-
nem mi légen az keresztényeség es hany
dologban fúgyon?

Av Mese

Mes: en io fiam ighen haß noß es Iduessig
hes dolgot kerdeß en tülen azért méltó
hogy minden dolgomat el haggyam es
az te kérdéfredre felellyek.

AZ KEREZTYEN SÉ GREVL.

Tan: miczoda azért az kereszttyenség?

Mes: felni es tiszttelni az eggy bizonyi örök
istent, finni félelemmel, igaz hitel, tiszta be-
rettetel, es ütet mint mi vrunk Iesus Chri-
stusnak dicsőséghes bent attyat, seghéd-
ségül hinni minden bűkségünkben nia-
ualyankban.

Tan: hanni fele dolgok bűkségéseg az ke-
resttyenséghes?

Mes: öt fele dolgok.

- 1 Első az keresztseg, melynek altala hely-
heztetünk kereszttyen anya bent eggyha-
nak kebelébe:
- 2 Masodik az istennek törvénye es paran-
csolattya, melyből meg esmerjük az mi
Bűneinket, karhozatunkat, es az mit tün-
lünk kéuan az isten:
- 3 Harmadik mi légen az igaz hit, az hit-
nek agazati es io gyümölcsé.

Nege

4 Negedig mi légyen az Imadsag, es mi
modon kellyen könyörghennünk az mi
atyankban.

5 Örödik mi légen az oltari, bentseg mely-
ben Christusnak halálául meg emle-
keztetünk hitunknek erősséghere es Bű-
neinknek Boczanattyara.

Es öt fele dolgokban függ az kereszttyen
ség melyeket alkossyk mindē kereszttyen
embernek meg tudni.

AZ KEREZTSÉGRŰL.

Tan: mond meg Immaran mi légen az ke-
restseg?

Mes: bent pal az Titus pispének irt levele-
ben ez keppen wéghezi. Ti. 3. Az ke-
restseg vyonnan valo bűletésnek fere-
deie, bent lelek istének meg viñtasa, me-
ly bent lelket nagy gazdagaggal, es Bű-
séghelel mi reank önte, az atya istē, Iesus
Christusnak mi Iducsitónknek altala,
hogy az ti érmalgassaganak mi atta meg
Igazultatuan, az örök életnek remen-
ségében örökösök lehessünk.

Tan: más képpen miczoda az keresztseg?

Mes

110
Mes: istennek ergalmassaganak, és ho-
gánk való Io akaratyanak iege és pecze-
te auagy bővetőséghe. Mert mikort az ke-
rezt víz fiunkre öntetik, auagy az vízbe
be mere ytetünk Ime az Ighékkal: En tég-
hedet keresztellek atyanak és fiunak és
sönt leleknek nevéb: Az isten ki mon-
datik atianak és fiunak és sönt leleknek
meg békélik mi velünk: és fogadást tes-
sen hogy mi nekünk kegelmes iste-
nünk akar lenni mind örökre: Es sönt
fianak általa minden Bűneinket meg
Bocsátta, Es sönt leleknek általa min-
ket meg söntel, ki az mi meg rontattot
természetünket meg vijtta, és az örök
életet mi bennünk el kezdé.

Tan. ki serze az keresztiséghet?

Mes: Az vr. Iesus Christus önönmaga ser-
ze és parancsola, mint meg írta sönt Ma-
the euangelista. Mat. 28. Szola, Iesus
az ő tanytuanijtnak monduan Adatta-
tott ennekem minden hatalmassag men-
ben és földön. Azért ti él menuén tany-
csatok minden népeketeket meg kereszt-
teluén atyanak és fiunak és sönt lelek-
nek nevében.

Es

11
Es mit az Christus Nicodemusnak meg-
mondá Ioan. 3. valeki vyulan nem bű-
letik víztől és sönt lélektől Soha isten-
nek orszagát nem lathattya: Mint az o-
törvényben. Az kik nyolczad napon kör-
nyúl nem metelkeznek vala mind el ve-
snek vala az istének népei közzől. Ge 17
Tan. miből vagyon az keresztég?

Mes: vízből és istennek ighéiből. Mert az
kereszt víz nem csak azon víz, De oly víz
melly az istennek ighéiével és parancs-
lattyauál meg környékeztetett. Ezt Bi-
zonyttaa sönt Pal az ephesus belieknek
írt leuelében. Ephe. 5. Christus (vgy
mond) Beret az sönt Eggyházat, és ada-
tuenmagat érete, hogy üt meg söntel-
neie, és meg tisztotyana víznek feredel-
ben, ieletnek ighéiével.

Szönt Peteres azt írta leuelenek első reséb-
vyulan íglettetetek (vgy mond) az örök
elő istének ighéienek általa. Azért az ví-
nelkül né lehet az keresztég és esmeglen
csak azon puhta víz, nem lehet keresztég
istennek ighéienelkül.

De sükség az keresztégnek olli víznek lé-
ny hogy ki istennek parancyolatyauál
és sönt

12
és jēt ig heretēuel meg kōrniēkeztelen.
Aꝯ paranczolat eꝯ keresztellyetek myndē
pogan nepeket atyanak és fiunak és jēt
léleknek neuében math. 28.

Aꝯ igheret eꝯ valaky hyend és meg ke-
reztelkedendyk iduegūl Mar. 16.

Annak okaert myhelien aꝯ germek as
viꝯbe be mereytetyk és ighekkel.

En tegedet keresztellek atyanak és fyu-
nak és ſzent léleknek neuēbe.

Ottā aꝯ vꝯs serkeſtetik és eggeſſūl aꝯ iſtē
nek ighēieheꝯ és leſen ottan vyulan va-
lo ſūletesnek feredie meliben aꝯ ember
meg tiꝯtul minden bunciból, és ſent lé-
leknek általa meg vyul aꝯ örök életre.

Tan : my haſna vagyon aꝯ keresztſégnek.

1 Mes: eſő haſna mert aꝯ keresztſégben bű-
neinknek boczanatyat nyeriūk Chriſ-
tusnak általa.

2 Maſodyk : mert minekūnk ſent lelek
adatyk ky aꝯ mi meg rontatot termēſe-
tūnket meg vyétya.

Es kettőrūl ſola ſent Peter aꝯto: 2.

Teryetek meg (vgy mōd) és keresztelke-
diek meg mindētek aꝯ Chriſtusnak ne-
ue alatt bűneyteknek boczanatyara és
ſent

13
ſent léleknek aiandokat vēſytek.

3 Harmadyk haſna aꝯ keresztſégnek Id-
ueſſeges örökélet mynt meg yrta ſent
mark euangelista. Mar. vltimo.

Valaky hyend és meg keresztelkedendik
iduegūl.

Tan : my iegeꝯ aꝯ keresztſég.

Mes: fꝯkeppen ieꝯgyy iſtennek fogadaſa-
nak pecztet. Mykeppen valamelli feide-
len ſabadꝯayot fogad aꝯ ū lobbagianak
leueleuel és pecztēuel erōſſeyti meg aꝯ
ū fogadaſat hogy aꝯ ſeghēn ember ſem
myt ne ketel kedyek abban, hogy ū ſa-
bados nem volna mert aꝯ vranak leuele
eꝯ pecztetē nala vagyon. Aꝯonkeppen aꝯ
vrſten fogadaſt tū minekōnk és ighere
minden bűneinknek boczanatiat ſent le-
leknek aiandokat és aꝯ örök életet Chri-
ſtusnak általa. EZekrūl hogi mi ſem-
mit ne ketelked nynk meg fogadaſat aꝯ
pecztetle mynekūnk, aꝯ ū jēt keresztēguel
és aꝯ oltari ſenſeguel. Hogi valaki hiend
és meg keresztelkedendyk örökke valo
ſabadſaga légen minden bűntūl halal-
tul örōgtūl és örök parhoꝯattul és ho-
gy leheſſen iſtennek ſerelmetes és örō-
kōs fia Chriſtusnak általa. Tan.

Tan: mond meg myt iegos az kerejt vízbe
be mereyítés auuagy be martas?

Mes: Az vízbe mártas kettőt iegejt?

Először iegejt, hogi mi lélek jérét christus
nak halálába be mereytetünk kinek jét
halála által nem csak iegejkesképpen de
vgyan volta képpen byzonyába mindē
bűneink ingen meg bocsatattnak es jét
lélek isten adattatik mi nekőnk.

Masodszor azt iegejt, hogy mi es velagō
minden nyomorusagba korsagba ha-
borusagba halálba es minden nyaua-
lyába be mereytetünk, mind addiglan
amiglen az mi réghi emberünk es bűnes
termesjetünk meg rontatik es mind hala-
liglan gyalasztatik, hogy az bűnes test tel-
lyesszeguel el rontassék es az bűnnek sze-
preie ű belőle ky tisztullyon.

Tan: mond meg immar mit iegejt az víz-
ből ki vonasis?

Mes: Először azt iegejt, hogy mi lélek jérét
Christusnak fel tamadasának általa fel-
tamadunk minden bűneinkből es meg-
ékessütetünk tiszta es vi életuel, hogi istē-
nek előtte iarahassuuk igazsagban, senseg-
ben, lamborsagbā, es tiszta életben mind
örökke.

Masodszor

Masodszor azt iegejt, hogy mi meg babas-
duluan minden nyomorusagtul, keserű-
ségül es halaltul, holtunk vtan fel tama-
dunk örök életre.

Ezokrúl sol bent Pal. ad Ro. 6.

Auuagy nem tuggyatoké (vgy mond)
hogy valakik az Christus Iesusban meg-
kerejtelkettünk, az ű halálára kerejtel-
kettünk meg? Azért el temettettünk az
Christossal az kerejtésnek általa, halál-
ra: hogy miképpen Christus fel tama-
dott halottaiból, az atya istennek dílső-
seghének általa azonképpen mi is víj es
letben iariunk, Amen.

AZ ISTENNEK TEOR- VÉNYÉREVLÉS AZ TIZ PARANCZO- LATOKRVL.

Tan. Miczoda az istennek törvénye auua-
gy paranczolattya?

Mes. az Törvény, istennek ki adott örök
akarattya, es meg hihatarlan eggy el vég-
hezett sentenciaia, mellyben megparan-
csoolta mineműeknek kellyen lennünk,

B

es mit

és mit kellien, smit ne kellyen tennünk,
mellyben mindenektől kéuan tökellertes
enghedelmet, és karboztattya mind a
kat, az kyk be nem tellyessytek, mikép
pen iruan vagyon: Atkozt legén vala
ki meg né marad mind azokban az mel
lyek iruan vadnak, az istennek törue
nyeben. Deutero. 27.

Tan. Hany okaért adatek az istennek, Tör
uenye auagy paranczolattya.

Mes. Harom okaért.

1. Első okaért hogy az gonosz téuő embe
rek, az kinnak felclmenek miatta meg
tiltassanak minden gonossagtul, hogy az
ioknak ne arthassanak se testekbe sa
marhaiokba. Ezt bizonyéyttya bent Pal
az Timoteussnak irt leuélébē. 1. Timo
Az törüeny (vgy mond) az hamissaknak
berjettetett.
2. Masod okaért: hogy az törüenyből meg
esmeriük az mi bűneinket és örök kar
hozatunkat: mielyektől meg rettenuén
siessünk az oruos Christoshoz. Egekri
sol bet Pal Roma. 3. az törüeny által va
gyon az bűnnek meg esmerete. Gal. 3.
az törüeny (vgy mond) mi igazgatonk
volt

volt az Christoshoz.

3. Harmad okaért, hogy az törüenyből
meg tanullyok niczoda io czelekedete
ket kéuan tölünk az vristen. hogy im
maran hitből meg igazultatuan az isten
nek paranczolattya berent lambor életet
viselliünk es io czelekedetekben magun
kat foglaliuk mert Iruan vagyon: az io
fa, io gyümölcsöt teremtt. Matt. 7.

AZ TIZ PARANCZO LATOKRVL.

Tan. hany az istennek paranczolattya?

Mes. Tiz. mellyeket moisesnek altala, az Si
na hegen, ket kütáblan, ki ada. Exod. 20.

Tan. Samlald elő Immaran azokat.

Mes. ELSŐ.

En vagyok az te vrad istened, azért ide
ghen istenid ve legének en elottem.

NASODIK.

Az te vradnak istenednek neuét hiyaba
ne veged, Mert az vr isten nem haggya
büntetésnélkül azt, akki az ű neuét hiya
ba veendi.

HARMADIK.

B n dnűc

üdnepeket bentelty.

NEGEDIK.

Atyadat anyadat tiszteltyed, hogy hoſſu életü légy és földön.

OTÓDIK.

Ne ölly.

HATODIK.

Ne paráznalkoggyal.

HETEDIK.

Ne orog.

NYOLCZADIK.

Hamis tanu ne légy.

KILENCZEDIK.

Ne keuanynad fele barátodnak házat.

TIZEDIK.

Ne keuanynad fele barátodnak feleségét, se szolgálát, se szolgáló leányát, se ökrét, se bamarat és seminemu marhaiat.

Tan, magyarázd meg Immaran eggendik ezeket mindeniket, hogy tudhassam meg mit keuan az vristen és parancsolatokban.

Mes. Halgassz rea azért.

ELSEO PARANCZOLAT.

En vagyok az te vrad istened azért en előtted ideghen istenid ne légenek.

Es

Es. Első parancsolat az keuannya, hogy több istét ne vallyunk se esmeriünk, hanem csak az egy Bizony örök istent, ky az Sida népeket egyptombol ki hozta és az ű aldot bent fiaban Christus Iesus vrunkban ünönmagat ki ielente.

Touabba keuannya és parancsolat mi tülünk az isteni tisteleteket, mellyekuel az istent belső búunkból lelkünkben tisztelni tartozuk tudni illik az belső felelmet, az igaz hitet és az tokelletes beretetet. Az felelemről azt parancsolja az vristen Deutero. 6. Az te vradat istenedet sellyed és csak egy ű maganak szolgálj. Az isteni beretről iru uan vagyon. Deut. 6. Beressed az te vradat istened tellyes búuedből, tellyes lelkekből, és minden erődből.

Az igaz hitet peniglen keuannia mi tülünk hogy higgyünk az ű bebedenek, fenyegetésenek, és lgheretinek, keuannya hogy csak ű benne bízzunk, mert azt mongyá en vagyok az te vrad istened: Aza en vagyok ki te veled iol tések, ki teghedet tartalak, és minden ioual be tellyeseytlek. Azért és első parancsolatellé meg vetkeznék mind az kik nem felik az egy istent, és ű

B in benne

benne nem bíznak. De egeb teremtet al-
latokban helyhesterik bízodalmokat.

Az kik az meg holt benteket hiyak seghéd-
seghül, azokat Imaggiak, azokban bíznak,
és azoktul varnak seghedelmet és Idueffe-
ghet.

Az kik nem az eggy kőbe iaro Christus
altalakarnak az atya istenek eleibe be men-
ni, hanem egeb benteknek altala.

Az kik bíznak gazdasagokban, és ünön
cselekedésekben.

Az kik bíznak kapaikban és bergetes-
ghekben.

Az kik varaslok, iouendo mondok Bay-
lok, és mind az kik egekhez futnak.

Az kik ketségbe esnek, és nem bíznak az
istennek érgalmassagaban.

Ezek mind meg vetkeznek és első paranc-
lat ellen, és esnek istennek haragiaba, és ö-
rök karhózátra vitének ha meg né ternek.

MASODIK PARAN- CZOLAT.

Az te vradnak istenednek neuét hiyaba ne
veged: Mert az vr isten meg bünteti azt,
akki az ű neuét hiyaba veendi.

Ez

Ez masodik parancolat parancsolja az
istennek neuének tisteletet, és meg tiltja
tisteletlenséghet, hogy azt hiyaba és ok-
nelkül ne emleygük, hanem csak mikor
ron istennek tistesseghére vagion, és fele
Baratunknak búkséghe kéuannya.

Az istennek neuemi tulunk tisteltetik négy
gy keppen.

Először mikoron búkségünkben istennek
könyörgünk, és az ű bentséghes neuét se-
ghédseghül hiyuk: mikeppen iruan vagyon,
Ioel. 2. valaki az istennek neuét seghédse-
ghül hiandia idueghül.

Masodszor mikoron az istennek halakat a-
dunk az ű mi hozzánk valo io voltarul, és
az ű bentséghes neuét dicserük és fel mag-
hagtaljuk. Egrül az iras azt mongya Psal.
49. En teghedet haborusagodnak napian
megh sabaditlak és te enghemet tistelni
kegydes.

Harmadszor mikoron, igaz tudomant hir-
detunk, és az Christusnak neuérul igazan
vallast tébünk embereknek előtt, mint az
Christus mongia, valaki en rulam vallast
tesen emberek előtt, ennis arrul vallast te-
bek az en mennye bent atyam előtt.

B iij

Ne

Negedſer mikoron aſt iſtennek dicsőſeghe
es fele baratunknak ſűkſeghe keuannya
aſt iſtennek neuere igazan ekeſünk mi
képpen iruan vagyon Deute. 6.

Aſt te vradnak iſtenednek neuere es kege
gelegeknek küüüle aſt Chriſtos meg tilttya
hogy mindē kőſ beſédben meg ne es kege
gyünk, de csak aſt mongyuk vgy vagyon
Nem, Nem: Matt. 5. Viſſjont aſt iſtennek
neuét hiyaba veſíkes eſt parancſolat ellen
meg vitkeſnek.

Aſt kik nem Imadkoſnak es aſt iſtennek ne
uét ſeghédségül nem hiyak, haboruſago
knak Ideén, de egebeſentekhez kialtanak, es
teremtet allatokban biſnak.

Aſt kik iſtennek halakat nem adnak mind
io ſerencſeieknek mind ghoneſ ſerencſe
ieknek Ideén.

Aſt kik hamis tudomant hirdetnek es aſt
kik aſt Chriſtoſt meg tagaggyak haboruſ
fagoknak Ideén.

Aſt hamis hitűek kik minden haſontalan
es hiyaba valo dologhert iſtenre, es aſt ſe
uere ekeſnek ſűkſegnelkül, es aſt kik iſtē
nek neue alat fele barattiokat meg cſallyak
Ró ſuideden monduan aſt iſtennek neuét
hiyaba

hiyaba veſík mind aſt karomlok Baluany
iſten imadok, varaslok Bayolok, es mind
aſt kik iſtennek neue alat valami éktelen
ſeghet cſelekednek, kyt aſt vriſten Erőſſen
meg bűntet aſt ſe neuének karomlaſaért.

HARMADIK PARAN CZOLAT.

Meg emlekeſſel hogy aſt üdnep napot
meg ſentellyed.

Es parancſolatban aſt vriſten mi tülünk aſt
keuannya, hogy aſt üdnep napokat meg
ſentellyük aſt aſt ſenſeghes dolgokban fog
lallyuk.

Aſt ſentſeghes dolgok Imegek.

Iſtennek ighéiét Buſgo lélekuel halgatni.
Iſtenhez ymadkoſni es halakat adni.

Aſt iſten aſt alahoz iarulni, es Chriſtusnak
ſent teſtet ſent veret hozgank venni mind
aſt ket ſemelly alatt. Betegheket, nyomo
rul takar meg latogatni.

AZERT EZ HARMADIK

Parancſolat ellen meg vitkeſnek.

Aſt kik nem akariak iſtēnek ighéiét Euan
gelíomat halgatni es tanulni.

B v

Aſt

Az kik meg vtallyak az eggyhazi bentseghet, az keresztseghet es az oltari bentseghet.

Az kik meg nem emlekeznek istennek a iandokirul es u neki halakat nem adnak. Es paranczolat ellen meg vitkeznak az plebanosokis, es az predicatorok.

Az kik üdnepnap nem predicallyanak, es az köznépet nem taníttak.

Az kik nem az euangelíomat predicallyak hanē egeb gaz irafokat es hamis pēlda bebedeket hirdetnek. Az kik az igas misset, Christusnak bet vaczoraíat kereskedésre es Baluany Imado missere változtattak.

Azokis meg vétkeznak az kik effele káromlo misseket halgatnak, mert az iras azt mongya: tauogtatok el az Baluany Imadástul, 1. Cor. 10.

Róuידeden monduan, az paranczolatnak mind rontoi azok az kik az üdnepnapot nem bentseghes dolgokban foglallyak nē Isten tistességhere költik, de egeb vndok lakodalmakra, iatékokra, resegseghekre, es egeb kereskedésekre, istennek bozgosagara változtattak.

NEGEDIK PARANCZOLAT.
Atyadat anyadat tistellied, hogy hoββu életü

életü légy az földön.

Es negedik paranczolat azt kéuannya hogy az istenért engedelmesek legyünk az mi búleinknek, feiedelminknek, lelki pastorknak mesterinknek es minden Tanítóinknak, kik atyánk anyánk, helyett vadnak minékönk, melly engedelmesseghert auuagy tistességhert ad minékönk az vristen, hoββu életet, es minden az vélaghi íókat nagy Büusegesen

Az tistesség peniglen, mellyuel tartozunk búleinknek ezeket iéggi.

1. Előber meg kellelmernünk hogy az mi búleink istenekre delese berēt, adattanak minékönk kiknek mi tartozut engbedni istennek paranczolatya berēt.
2. Masodber az tistesség iege engbedelmességhet, hogy mi az mi búleinknek enghegyünk, űket halgassuk, fellyük, tistellyük, es minden paranczolatoknak enghegyünk, az mellyek isten ellen ninczenek.
3. Harmadber hala adaft, hogy ű fel tartasokrul fel neuelésekrul, tanitasokrul es oltalmazasokrul, meg emlekezzünk, halakat aggyunk, ű értékek imadkozunk es

valaki felebarattyat gyűlöli gilkos, a gilkosok pedig istennek országot nem vehetik.

Azért ez parancsolat ellen meg vitkeznek mind az kik síuekben gyűlösféghet űnek és az haragosok, irigyek, bosszondok, haborkodok, bidkodok, atkodok, ragalmazok, ember csufolok, gilkosok és kik ezekre tanácsot adnak.

HATODIK PARANCZOLAT.

Ne paráznalkoggyal.

Ez parancsolatban meg tiltatik az paráznaság és minden fertelmességh, mert az paráznaságnak általa lében az mi testünk, bét léleknek lakohájabol ördögnek edinye és lako háza. 1. Cor. 6.

Viszont az házasság itt ioua hagyattatik, mert az igház házasság mindenek közt tiszteletes és tiszta aagy, de isten az paráznakat meg ítéli.

Ez parancsolat ellen meg vitkeznek mind az paráznak, és az kik termezet ellen vitkeznek. Az kik az bent házasságot megh vtaalak: az kik az ű testeket és síueket tiszta névelik. Annakokaért, mint bent Pal minket

ket intt. 1. Cor. 10. ne paráznalkoggyunk mit nimelleyek az Sidok közzol paráznakodanak, és le vagattatanak eggy napon huszon három ezer emberek. De minden embernek legyen tulaidon feleséghe, paráznaságnak el tauoztatasaért. 1. Cor. 7.

HETEDIK PARANCZOLAT.

Ne vross.

Ez parancsolatban előbb meg tiltatnak minden nyiluan való, lopások, toluaylasok, kborlasok és ragadozások.

Az vtan minden titkon való csalardságok, hamis kereskedések, hamis mirtékek, főúenséghék, tikoilasok, és búkséghelkül való kuldulasok.

Harmadfor itt, minden embernek tulaydon iofaganak birodalma ioua hagyattatik, de vgy, hogy mek emlekezünk az isten tul nekünk adott iofagbol alamosnat adunk, előbb az istennek solgainak kik az Euangeliomat minekünk igazan hirdetik.

Az vtan seghén nyomorodot atyank fiainak, és rakonsaghinknak. harmadfor az idegheneknekis, kik mi velünk lakognak és sükölkodnek az mi seghedelünk nélkül

kül ezekről szól Bölcs Salomó. Prouer. 10:
 az te forrasídnak folyami ki származának
 az vczakra, de az kutszeinek csak te magad
 legy vra. az az, az te ióságaidak csak egye
 dül Biriad, de egiebekuel lol tégy Bolóle,
 mint az Christos paranczollja, aggyatok
 es adattatik tinektek.

Azert ez paranczolat ellen megh vitkeznak
 mind az niluan valo lopok, toluaylok, ko
 borlok, es ragadozok: es az kik ezeket tézik
 mint szent Pal mongya istennek orsagát
 nem Birhattyak. 1. Cor. 6.

Touabba meg vitkeznak mind azokis.
 Az kik kereskedisben megh czallyak fele
 Barattyokat.

Az melly kalmarok es aros emberek egye
 leitet es meg vestet marhakat arulnak.

Az kik dragaban aggyak marhaiokat
 hogy nem mint kellene auuagy arranak
 felette.

Az kik hamis senguel, hamis mértékuel a
 sulyak az ű ióságokat, mellyekről az iras
 azt mongya Prouer. 11, az czalard mérték
 isten előtt vlatatossagh.

Az melly mües emberek czalardul müel
 nek, es munkaioknal fellyeb véstnek az ű
 müektül.

Az melly

Az melly szolgak Biresek czalardul Iar
 nak el, az ű szolgatyyokban.

Touabba lopok azokis az kik dolgot
 tehetninek, mert épp testben vadnak, es
 nem téstnek, de inkább akarnak kuldulással
 es lagy kenyéruel, meltatlan élni.

Meg vétkeznak az fösüenyekys, az kik
 masembirnek ióságát somiubozzák.

Az vagy vrak az kik törüentelen es mélt
 atlan adoual, keserghetik az ű allatok va
 lo nepet.

Az restek az tikoizlok, ezekis mind lopok
 mert az ű hiualkodasokat es felettéb valo
 kölczigheket, elő nem bíriak sok Ideiglen,
 hamenba az mas emberet ragaggyak el.

Vtolbör meg vétkeznak azokys, az kik
 nek isten ióságát adat, es nem akarnak
 mas emberuel lol tenni.

Az kik az eggyháznak szolgait es az pre
 dicatorokat nem seghellik.

Az kik seghén rákofsagokat es attyoke
 fiokat megh vtallyak es alamosnaiokuat
 meg nem latogattyak.

Az kik seghén nyomorultakual Ideghe
 nekkel iol nem téstnek.

Ezekekről szól szent ianos az ű leuelébē. 1. Io. 3.

C

Akai

Akkinek es velaghi marhaia leend, es la-
rangya az u attyafiat, bukolkodni es nem
konyorulend, u rayta : miképpen lakozik
ebben istennek bereteter fiaczkaim ne be-
seduel beressunk se nyeluel, de czelekedet,
uel es igassagual.

NYOLCZADIK PARANCZOLAT.

Hamis tanu nelegy.

Es paranczolat mi tulunk ast keuannya
hohy az igassagot istenert beressuk, semel-
ly valogatásnelkül, tellyes életünkben, min-
den Besédünkben es czelekedetünkben:
keuallly keppen. Itéletekben, törüenkédések-
ben, perlésekben, es minden sduetséghek-
nek es köteleknek berjésében.

Touabba itt megh tiltatnak minden ha-
mis tanusagok, hamis perek patuarok, ha-
zugzagok ragalmaffagok, mas embernek
io hirenek neuének es tistességhenek el we-
stése, minden higelkedések es el titkolások.

Azert es ellen meg vetkezenek.

Az hamis peres patuarosok, az kik az tör-
nenben az igassagot el titkollyak, az hamis
Tanuk, kikirul az iras azt mongia Prouer.
19. az hamis tanu nem leßen Buntetésnel-
kül,

kül, es akki haszugzagot sol, annak el kel-
ves nie.

Megh vetkezenek azokis akik mas em-
bernek io hirit neuét el vestik, mert az io
new dragabb minden kenczuel az io hir-
nelkül nem elhetünk embereknek kogotté.

Meg vetkezenek az higelkedokis, mert
külömbet solnak nyeluekkel, hogy nem
mint az mit süuekben el titkoltanak.

KILENCZEDIK ES TIZE- DIK PARANCZOLATOK.

Ne keuanyard fele baratodnak se hazat,
se feléséghet, se solgaiat se solgalo leanyat,
se ökkret se samarat es semminemü mar-
haia.

Es ket vtolsó paranczolatok meg valasty-
ak az istennek törüenyet, az emberi törue-
nyektul, mert az emberi törüenyek csak az
külső czelekedeteket tilttyak meg : De az
istennek törüenye meg tilttya meg az Bel-
ső ghonos keuanfagokatis, es minden süu-
beli fertelmes indulatokat, az eredendő
Bünt es minden, bünre valo vagyodaso-
kat, melliek az mi meg rontatot termese-

C ij tunkbe

tunkbe be vadnak oltatvan, valakik adam
tul es euatul barmaunk. Ažert ež parancž
latoknak mind nyayan rontoy es Töröi
vagyunk, es istennek igbaž itelete berent
örök karhožatra méltok. Ežek ažert až tiž
parancžolatok, mellyeknek harmaual tištels
lyed ištēt es félyed ütēt mit vradat terētedet
Hetēuel tištellyed fele Baratodat es ūneki
beretetuel ſolgally.

Tan, Micžoda kynual Bünteti meg až v
risten ažokat akkik až parancžolatokat
meg török es be nem tellyeseytik.

Mes. előör örök karhožattal mikeppē Iruā
vagon. Atkožott légyen, valaki meg nē
marad mind ažokban, až mellyek iruan
vadnak až törüenyben Deutero. 27. Až
atok penig až ſent irasban iegyi ištēn
nek haragyat es až karhožatot.

Masodör üdō ſerēt valo kinokkalis
meg Bünteti až vristen až parancžolat tō
rōket, tud ni illik, haborusagual, korfa
gual, Betegſéguel, hadakožafokual, ol
dōklēfekuel es külōmb külōmb, nyomo
rusagokual mint iruan vadnak. Le. 26.

Deutero. 28. hogy ha nem akarod vgy
mond až te vradnak ištēnednek ſauat hal
gatny

gatny es parancžolattyak tartany, te read
lūnek mind ež atkok

Atkožot lēſ až varasban es až mežōben.
Atkožot lēſen až te mihednek gyūmōl
cže až te földednek gyūmōlcže až teheni
dnek cžorday, es až te iuhaidnak nyayai.
Bocžatt te read až vristen ehſégghet ſükſeg
het, dōg halalt, hewſégghet, hidegghet, dōgle
tet eghet es ragyat, valtožgek, až egh féied
felet erecže, hogy mennei harmatot ne ag
gyon, es až melly foldet labaddal meg nyo
motž valtožgek vassa hogy gyūmōlcžet ne
teremcžē es až faak almakat ne aggyanak
eggy vton menyki až te ellensighid eleibe,
es het vtakan fuss viſſža ažok elōtt, es až te
tested vadaknak madaraknak eledele, le
gyen ež ſenki te rulad ažokat el ne ūžge.

Meg verien teghedet až vristen eštelen
ſeguel, vakſagual, es dūhōſ elmiuel ſeleſég
het végy de mas ember hallyon ū vele, ha
žat éppeycž, de benne ne lakhaffal : ſōlōt
plantally de Benegžurheſſed, až te ōkkrōd
elōtted le vagattaffek es až ū huſaban ne
ehēſſel, až te ſiaid leanyd ſemeyd elott el rā
gattaffanak es ideghen nepeknek adattaf
ſanak. Minden földi gyūmōlcžidet es

C iij mun

munkaidat ideghen néppek emisekmegh
es tellyes életedben nyomorusagban elly,
mert nem akarad a te vradnak istenednek
saut halgatni es parancsolattyat tartany.

Egek aert a fenyegetisek mellyekuel
fenyegeti a vriste a parancsolat töröket.
Egek mind iruan vadnak a Moises köny-
ueben, es meg egeknel sokkal rettenetesbek
vadnak, mellyeket mostan rouidségnek o-
kaert el hagyok.

Fellyed aert a vristent hogy a u ostora,
es haragianak rettenetes Itulete te read ne
sallyon.

AZ TORVÉNINEK BE tellyeseytesereul.

Tan.han fele elég tételt kéuan as törüeny?
Mes.ket felét,telleyes enghedelmet,es kinos-
kat: mert a vristennek a u meg hiyha-
tatlan kemény igassaga est kéuannya,
es erre kötelez minket,hogy auagy telly
esszegghel engegyünk es be tellyesey-
cünk a u parancsolattyat, awagy ha be
ne tellyeseythettyük,kínokkal,figessünk
meg, hogy a istennek igassaganak elég
tite

titessek. Aert a törüeny es ket fele fige-
tesre es elég tételre kötelez,awagy a pa-
rancsolatnak be tellyeseteysere, awagy
üde serent es örökke valo kinokra.

Tan. be tellyeseythettyük mi, hogy a ki
nokkal valo figetesre ne kötöletessünk?
Mes. nem lehetséghes a mert a istennek
torüenye,kéuannya mi tülünk a elebbi
sentséghez Iamborsagot, tistafagot, ar-
tatlanfagot es a isteni semelt mellyben
adam teremtetet vala,De hogy meg vit
kezek,ezeket el vette,es mi Immaran kik
u tüle sarmaunk, bün ben fogantatuk,
es istennek haragiaban es velagra sü-
letunk,mint sent Pal Iria. Ephe. 2.

Rakwak vagionk ghonoß akaratoka-
kal, ghonoß kéuanfagokkal, isten elen
es fele baratunk elen valo,gyüldségek-
kel rakuak vagywnk hitetlenfiguel vag
sagual es külömb külömb ketseghekuel,
mellyeket. A istennek törüenye mind
meg tiltt,aert mind nyaian istennek ha-
ragya serent örök karhözatra meltok va-
gyunk, mert senki adamnak fiai kögöl
a törüent be nem tellyeseytheti. Annak
okaert koteletetünk örökke valo kis-
C iij nokkal,

uokkal, aꝯ toruénynek es aꝯ istennek igo
 haſſaganak eleghet tenni.
Tan, tehát mind nyáyan el veſtünk?
Mes. Iollehet mind nyaian örök karhoꝯat
 tra méltok vagyunk de maga hogy aꝯ
 mi Iduellegünk meg találhatnok aꝯ
 atia iſtē hōgi lata aꝯ mi veſedelmünk,
 raytunk kőnyörűle, es mi nekőnk ada aꝯ
 ū eggyetlen eggy fiat Ieſus Chriſtus v
 runkat ky ſoha ſemmi Bűnt nem tūnn,
 de aꝯ iſtennek tōruényének mindenkép
 pen eleghet tūnn, előſer, mert tōkéletes
 enghedelmeſiguel aꝯ tōruént be tellye
 ſſeyte, es aꝯ iſtennek akarattyának min
 denben enghede. Aꝯ vtan aꝯ kinokatis,
 aꝯ mellyekuel mi tartoꝯunk vala, aꝯ tōr
 uennek aꝯokatis fel viue, es mi értünk aꝯ
 kereꝯtſan meg ſiꝯete, mikoron mi eret
 tunk aldoꝯat lūn, es aꝯ ū dragalatos ſent
 véreuel, kin ſenuedeſeuel, es artatlan ha
 lalaua aꝯ attya iſtent nekőnk enghete
 le. Annak okaért ha ū benne hiendünk,
 aꝯ ū parancꝯolat tartaſa es tellyeſſeyteſe
 mi nekőnk tulaydonétatik, iſtennek er
 galmaſſagabol, mint ha mū tellyeſeytet
 tük volna be aꝯokat mint ſent Pal irya
 Roma

Roma. 10. Aꝯ tōruénnek Be tellyeſſey
 teſe(vgy mond) aꝯ Chriſtus, minden hi
 ueknek igaꝯula ſokra. Touabba aꝯ ū
 kin ſenuedeſeuel meg ſabadultunk örök
 karhoꝯattul. mint ūnőnmaga mongya
 aꝯ Chriſtus 10. 5. Biꝯon biꝯon mondom
 ti nektek, valaki aꝯ en beſedemet halga
 tya, es hiſen annak akki el Bocꝯator
 enghemet, örök elete vagion annak, es
 Karhoꝯatra nem lutt, de Aꝯ halal vtan
 éltre mīgyen.

Aꝯért aꝯ tōruennek Chriſtus vrunkban mi
 es eleghet teſünk, mind ket képpen mert
 aꝯ ū parancꝯolat tellyeſſeyteſe is nekőnk
 tulaydonétatik, es aꝯ ū ken ſenuedeſe is
 mienk.

Tan. nem kelle? minekonk Immaran aꝯ
 parancꝯolatokat be tellyeſſeytenünk, mert
 aꝯokat Chriſtus vrunk eggyſer Be tel
 lyeſſeytettē mi eretünk? Szabad Im
 maran akar hogy elnünk?

Mes. ſemmikeppen nem ſabad, mert Chri
 ſtus vrunk nem aꝯért holt meg aꝯ mi bű
 neinkért hogy aꝯ Bűnőkben meg ma
 raggiunk de aꝯért holt meg, hogy min
 ket aꝯoktul meg tiſteitana, es aꝯ ū ſent
 C v lelket

lelkét mi nekönk adna, kiuel meg, viul
 tatuank, bent életben iaruank, es az isten
 nek törvényet miés el kezdénök be tellye
 sseyteni, melly törvénynek el kezdése lol
 lehet tókélletes képpen né tessén eleghet
 az parancsolatoknak. De maga az vris
 ften az mi kisdéd enghedelmünket, vési
 mi tülünk nagy hala adas keppén, az ű
 mi velünk valo io tótemínyéert. es az mi
 keves czelekedetünket ioua haggya io
 néuen vési es meg korona gga, mint ha az
 parancsolatokat mind be telliesseytettük
 volna, mert lattya hogy örömeft lambo
 rul elni es az Búnok ellen tórèkedni es
 viaskodni akarunk. Az hul peniglen az
 mi gyarlosagunknak miatta meg vitke
 zünk es az istennek törvényének eleghet
 nem tehetünk az mi vrunknak Christus
 Iesusnak érdemeert el fedeztetik, es meg
 Boczattatik, mert Christus az mi paran
 csolat be tellyesseytesünk az mi valcga
 gunk, igazulasunk, bentsegunk artatlan
 saguk es minden lamborsagunk. 1. Cor.
 1. Roma, 10.

AZ HITREVL.

Tan

Tan. Szolly, Immarañ az hitrül es az hit
 nek aga gati rül, es előber mond meg mi
 légyen az keresztjen hit?

Mes. Az hit, az atya istennek érgalma ssa
 gaban valo bigodalom Christus vrunk
 knak érdemeert. Awagy hinni istennek
 igheretinek es bigni az ű kegyelmesség
 hében, Christusnak alta kinek bent ha
 lalaert véreert az atya isten ighere mine
 künk büneinknek Boczanattyat, üdves
 séghünket es az örök életet, miképpen
 bizonyéttak mind az bent irafok.

Tan. mas képpen micoda az hit?

Mes. bent Pal az sidoknak irt leuelében
 eképpen vighezi ad Hebr. 11.

Az hit reménlendo dolgognak varasa, es
 lathatatlan allatoknak bizonyos volta,
 mert az hit az mellyeket nem latis olly
 bizonyyal hiszi es vallya mint az mellie
 ket semeiuel nyluan lol latt.

Tan. mycgodak az allatok, az kiket nem
 latunk de aert reménlünk.

Mes. az istenség lathatatlan allai kit soha
 semminemű emberi allat né latot, lo. 1.
 de az fiu ki az atya istennek kebelében
 vagyon mi nekönk meg lelentetté, ki
 nek

nek meg Ielentéséből, Immaran esmery
 űk aꝯ lathatatlan istent, es tuggyuk aꝯ ű
 mi hoꝯgank valo kegelmes akarattyat.
 Touabba aꝯ űrök elletett sem lattuk de
 maga aꝯert variuk es remenlyűk aꝯ mi
 vrunk Christus Iesusnak altala.

Tan. ki űerűi mi bennűnk aꝯ hitet?

Mes. aꝯ isten aꝯ melly nagy hatalmaual fel
 tamaꝯta Christus vrunkat halottaiból,
 aꝯon nagy hatalmaual űerűi es teremti
 mi bennűnk aꝯ hitet, mint űent Pal iria.
 Ephe. 1.

Hiűűk mi (vgy mond) aꝯ atya istennek ha-
 talmassaganak es nagy ereűnek czele-
 kedese űerűent, mellyuel czelekedek. aꝯ
 Christusban, mikort űtet halottaiból fel
 tamaꝯta, es helyheűtete aꝯ ű Iobiara, mē-
 nyekben minden hatalmassagoknak bi-
 rodalmaknak es vrasagoknak felette.

Tan. Minek altala adatik aꝯ hit?

Mes. űent Pal aꝯ Romabelieknek aꝯt irya
 leuelének tizedik reűében.

Aꝯ hit (vgy mond) istennek ighēiének
 hallasabol vgyō. Aꝯert aꝯ kik istennek
 ighēiet nem halgattyak soha hitek nem
 lehet. Aꝯ kik peniglen nen biűnek isten-
 nek

nek haragia marad ű raytok, es űrök ka-
 hoꝯgatra vitetnek. Ioā. 3.

Tan. micꝯoda czelekedetűnkuel erdemelly-
 űk aꝯ hitet?

Mes. űent Pal aꝯt iria aꝯ Ephesus beliek-
 nek. Ephe. 2.

Aꝯ hit istennek aiandoka nem czelekes
 disbol vagon, sem erdemből, hogy sen-
 ki ne dicűekedheűűk.

Aꝯert aꝯ hitet senki nem erdemelheti ha-
 nem cűak aꝯ kiknek isten aiandekoꝯga.

Tan. Micꝯoda aꝯ hitnek vighe awagy ha-
 űna?

Mes. leleknek Iduessűeghe es istenben valo
 nyugodalma.

Eűt biűonyttya űent Peter. 1. Petri. 1.
 megnyeritek (vgy mond) aꝯ ti hitetek-
 nek vighet, lelketeknek űduessűeghet.

Aꝯert aꝯ hitből meg igazultatuan, beke-
 sűgűnk vagon aꝯ atya istenuel, aꝯ mi
 vrunknak Iesus Christusnak altala.

Roma. 5.

Tan. Micꝯoda aꝯ hitnek gyűmōlcűet?

Mes. aꝯ Io czelekedetek, mert mikēppen aꝯ
 Io fa io gyűmōlcűet teremt, aꝯon kēp-
 pen aꝯ igaz hit, aꝯ űeretettnek altala. Ioll
 cűe

czelekedik Mat. 7. Galat. 5.

Aért a melly ember a s mongya, ho gy hite vagyon, de nem akar lamborul elni es lol czelekedni, u magat, c allia meg mert nincs u benne, a hit, a io czele kedeteknek nem dte.

De a io czelekedetekrül a hitnek aga zatati vtan sollunk.

Tan. micoda tóri el a hitet?

Mes. a hitetlenség mellyrül a bent lélek isten meg feddi e velagot. Ioan. 16.

Tan. kicoda a hitetlen?

Mes. a ki nem feli a istent es nem bi k u benne: a kik nem a egyy ayto al tal, a a, nem Christus erdemeért akar nak be menni a atya istennek eleibe, es a örök életre: ha nem unen czelekedé seknek altalla awagy egyeb benteknek erdemeért akarnak fellyül be hagni a akolba kiket a Christus, a bent euan geliomban, oruoknak es latroknak ne ueg. Ioan. 10.

Tan. Mi modon kel a eggi istenben bi nunk?

Mes. miképpen a credoban awagy a hit nek agazatiban vallyuk:

a

AZ HITNEK AGAZATI rül.

Tan. Solly aért Immarā a hitnek agaza tirul, es mond meg hany rébe vagyon a Credonak.

Mes. miképpen a istenségben három be melly vagyon a onképpen a credonak három rébe vagyon.

Hogy peniglen egyy legyen a isten Iro uan vagyon, Deuter. 6. Halgaß Israel:

A mi vrunk istenünk, a egyy isten.

Ezt bi onyttya bent Palis. 1. Cor. 8.

Tuggyuk (vgy mond) hogy ninczen több senki a egyy istennel. Mert Iollet het vadrak kik isteneknek mondatnák akar menyben, akar e földön, miképpen sok istenek es sok vrak vadrak: De ma ga, nekönk cak egyy istenünk vagion. De ezt nekonk esünkbe kel vennünk hogy a egyy istenségben három bemel ly vagyon atya, fiu es bent lelek, es e ha rom bemellynek egyy istenséghe, egyen lő diőséghe, es egyy örökke vallo fel séghe vagyon.

E három bemelly ki ielente magat, mi kort a mi vrük Iesus Christus a Iordā. vige

vígében megh keregtelk edek bent Janos
stul. Akkort az atya isten az egből azt
kialtya vala, Ez az en berelmetes fiam.
kiben ennekem keduen telek, űtet hal
gassatok.

Az masodik semelly az Christus Iesus
atya istennek bent fia, az Iordan vígiben
aall vala, es az bent lelek vrísten harma
dik semelly Galamb képpen, le Balla,
Christus vrunknak feiere.

Touabba, mikort az Christus el Bocsa
ta es seles velagra az apostolokat predi
callani az Euangeliomot, nekiek az kort
est paranczola, hogy keregtellyenek es
harom semellynek, atyanak, fiunak es
bent leléknek neuébe. Matt. 28.

Ez irasok bizonytyak, hogy az egy
istensegben harom semelly legyen.

Azért az Credonakis harom része vagion;
1 Első része az Teremtésről valo, melly il
leti az atya istent, ki minket teremtet az
ű bent fíának általa.

2 Masodik része az meg valtságrul valo
melly illeti az fiu istent, az mi vrunk le
sust Christolt, ki minket meg valtót bēt
halalauál véreuel.

Harmadik

3 Harmadik része az bentelésről valo melly
illeti, az bent lelek istent, ki minket, meg
bentel, vigasztal, es igazgat mind velag
vigheztiglen.

Tan. csak es harom része vagyoné az Cre
donak.

Mes. az semellyek bērent csak es harom ré
se vagyon: de es harom rész tigenket aga
zatra osztatik.

Az első része es agazattyá Imeg:

AZ TEREMTESREVL. ES AZ ATIA ISTEN REVL.

HISZEK egy istenben, mindenható
atyában, mennek es földnek Tes
remtőében?

Az az en minden teremtet allotoknak el
lene mondok, es semmiben többen nem
akarok binni awagy binni, ha nem csak
az egy bizony istenben ki földet men
nyet teremtet.

Reménseghemet es bizodalmanyomat soha
semmi nemű emberben nem helyhezte
tem sem bēntekben sem en magamban
sem bölcseségemben, sem tudományom
D ban.

ban, sem Iamborságomban: Io cselekes
 dőfemben, Erőmben, hatalmasságom-
 ban, Bőpsegemben gádagfágomban és
 semminemű allatbā ha nem csak az eg-
 gy teremto istenben ki enghemet és ve-
 lagra teremtet, és mind örökke igazgat
 nagy Bölcsésegheuel. Tourabba ketleg-
 be né esem, nagy bűneimben, tudatlan-
 ságomban, erőtlén voltomban, seghen-
 seghemben, betegséghében, és semmine-
 mű nyomorúságobā, de bygom és remén-
 lek az en teremto és Io akaro istenēbē,
 az en mindēhato kegyelmes mēnyei Bēt
 atyanbā, ki en rulam és minden fiarūl ő-
 rökke nagí gondot vīssel, mint Bēt Peter
 Apostol írja. 1. Pet. 5. Atyanisfiai mindē
 Bőrgalmatossaktokat az istenre baggya-
 tok, mert űneki gongia vagiō ti rulatok.
 Annak okaert rōuīdeden monduan nem
 bigom sem és földön sem menyben valo
 teremtet allatokban, meg ha az emberek
 kōgól csak egyy Io baratom nem vol-
 nais. Annak felette ha minden ellensēg-
 hek és kegyetlenek, az őrdögökkel egye-
 tembe en ellenem tamadnanakis, meg
 sem helyheztetem seghedelmemet se
 az meg

az meg holt Benteekben, sem az angyalok
 ban. De bigom és aianlom en maga-
 mot csak az egyy biōny istenre, men-
 nek és földnek teremtoere, minden alla-
 toknak hatalmas bírālara, ki mindenūt
 és mindeneken vralkodik kinek birodal-
 ma és igazgatafa ala minden teremtet
 allatok helyheztetuēn vadnak. Amen.
 Tan. mond meg Immaram mi legyen az
 isten akkiben te bīst.

Mes. ennek elōtteis mondam hogy az istē
 ű magaban lathatatlan és ki ielenthetet-
 lē allat, kit soha semminemű emberi ala-
 lat nem latot, mind Bēt Ianos mongya-
 loan. 1. De az fiu ki az ű kebelében va-
 gyon, az mi vrunk Iesus Christus, mi ne-
 kōnk ki ielente.

Immaram az ű ki ielentéséből mondhat-
 tyuk hogy az, az egyy biōny isten, ki föl-
 det mennyet teremtet, akki az ű Bēt fia-
 ban magat ki ielente, kitt és földre mi
 kōginkbe le boczara, kitűl űgene mine-
 kōnk, őrdomet, kegyelmet és minden bű-
 neinknek boczanattyat az Bēt Euange-
 liomban.

Azirt az biōny isten, senki nem egyeb
 D ij ha

hanem csak az mi vrunk Iesus Christusnak, dicőseghes bent atya, felseghes: Io, érőkke valo velagossag, es veghetetlen nagy Bodogsag, kitől Immaran mi minden lot varunk, kihez minden búksegünkben nyaualiankban follyamunk, ki minket minden Ioual Betelylefeyt, ki mi mellettünk tamad es minden hiueket: meg seghell az ű bent fiaban mi vrunk Iesus Christusban.

Tan. miért mondod űtet atyanak.

Mes. mert miképpen, ez földi atya (akki Iambor) az ű eggietlen eggy fiának minden io Berenczeiet es elő menetét öröli. Azonképpen az isten nekünk minden Ionkat akarja, mint kegyelmes édes atyánk, es azért monda az Christus hogy mikort az istenhez könyörgünk űtet atyának hiyuk.

Malachias prophetais azt mongya. Ca. 2. nem de nem eggy atyánk vagyoni mindeninknek: nem de nem eggy isten teremtetti mindeninket.

Hyeremias prophetanal, vgyan ezt mōgya, atyadnak hiy enghemet. Hiere. 3. Azért bizgunk ű benne mint kegyelmes
mē

mennyei bent atiankban.

Tan. miért mondatik mindenhatonak.

Mes. mert ű minden tehető, es az ű nagy hatalma minden fele, mindenekre elhat ű mindenekkel bír es vralkodik minden allatokon, angyalokon, ördöghökön, törökökön, tatarokon, egyetembe minden földi, tengheri mennyei es pokolbeli teremtet allatokon.

Immaram ha az ördögök, toluayok, kegetlenek awagy egyebb teremtetett allatok az karuanak enghemet meg bantani, az en istemnek hirénelkül nem lehet, es ű az karattyanelkül ennekem, nem arhatnak. Mert az en istenem mindenható, es olly hatalmas, hogy ki markaban tartja az onképpen az en ellenséghemet, mint en magamat ű mindē tehető, ű bír mind ördögökkel mind gonosz emberekkel. Azért ű akarattyanelkül ennekem semmi, nem ű allatok nem arthatnak.

Annak okaért Iol esünkbe vegyük miért mōdatik az isten mindenhatonak awagy minden tehetőnek. Mert senki nincs olly ighen nagy Bereslegben, kit isten meg nem gyögythet, senki

D in ninc

nincz olly ighen beghén, kit aꝝ vr isten
meg nem gaꝝdagethat senki nincz olly
ighen tudatlan es tompa elméü ember,
kit isten, Bolcse nem tehet. Senki nincz
olly ighen nyomorék es el vetett ember
kit isten tißtessegre fel nem emelhet.

Senki nincz olly ighen nagy Bünöb kit
isten meg nem igazeythat. Iamborra te
het es üduezeythet, es eꝝert monda vrük
Iesus, mikeppé Iruan vagyon bent Mat
thenal, Mat. 19. aꝝ istennel (vgy mond)
mindenek lehetséggesek.

Annakokaert, Bißunk aꝝ egy istenben
es ü hogga folyamiunk, mint atyanhoꝝ
minden dolgainkban, mert ü mindent te
het velunk valamit akar tennie.

Tan. miért mondog ütet, mennek es föld
nek teremtoének?

Mes. mert ew teremte mindeneke semmi
ból csak aꝝ ü hatalmas tulaydon bent ig
hélienek általa, mikeppen Iruan vagyon
aꝝ Joltar könyben. Psal. 32. vrnak ighé
ieuel aꝝ eghek éppeytetunk es aꝝ ü saia
nak ihléseből vadnak mind aꝝ mennyei
sereghek. ü monda es lünek, ü paran
csoła es teremtetinek.

Ipse dixit et facta sunt, ipse man Touaba
avit et creata sunt.

Touabba nē csak teremte aꝝ földet mē
nyet es aꝝ benne valokat, de meg annak
felette, eꝝekre nagy gondot vüel, őrizi
igazgattya, taplalya, es meg tarttya min
den ü teremtetett allattyat, mikeppen Iru
uan vagyon. Acto. 17. ü általa élünk es
vagyunk Indulatot teßünk. *In ipso vivimus et sumus et
müvenimur.*
Annak okaert nem tauoꝝik el aꝝ vr isten
aꝝ ü teremtetett allattyatul, mit aꝝ aleꝝ me
ster, hogy meg cseñalta aꝝ haꝝat, aꝝ gaꝝ
danak aianlly, Tüle el tauoꝝik es aꝝ va
tan semmi gondot nem vissell rea. De
aꝝ vr isten nem haggya el aꝝ ü teremtet
allatit, mert üneki egyenlő keppen, min
denekre gongya vagyon, mint aꝝ iras
mongya. Sapientie. 6.

Aꝝert It en aꝝt vallom hogy csak aꝝ enne *Solus Deus
innotandus*
kem istenem, akki földet mēnyet teretett. *Quia solus*
Többet senkit nem akarok Imadni mert *omniā creavit*
senki földet mēnyet nem teremthet. *Et per consp*
Aꝝ angyalok aꝝ bentek, fött meg aꝝ Bos *non habet*
dog süꝝ mariaes, mind nyaian sem te *domini od*
remthetninek egyy kis ferghet awagy *Angeli*
egygy kis madarat, nem hogy földet mē
nyet teremthetninek aꝝert ük nem iste
nek, üket nem kel Imadnunk, ü tülök

D üñ nem

nem kel seghedelmet k rn nk mert  
ett st sleg   ak    teremto istent illeti,
mint meg irta   ent David      oltar ko-
nyben, P    , 120. As en seghedelmem
   vitul vagyon akki    f  det mennyet
teremtette.

   eggy B  ony isten mindeneknek te-
remtoie    teremtet enghemet  ,    att 
lelkemet testemet,    tartya es tag l  ya
  teremet    minden tagaimat :   telme-
met okollagomat    minden   zeken-
seghemet.

Annak selette,   temet,   tomat ruha  ato-
mat k  lc  ghemet, seles  gemet, gyerme-
kemet, ha  amat ha  am n  p  tt    aggy  ,
   ezekre nagy gondot vissel.

T  rabba minden teremtet allatokat   
en   letemnek    k  segh  re es ha  nalattya
ra teremtet,    paranc  olta hogy    napp
   hold,      illagok    minden      ghek
ennekem   olgallyanak.

R  uide len monduan, T  zet v  zet, ha-
lakat   ghi madarakat, f  det    minden
sele f  ldi gy  m  lc  eket, mennyei   epp
harmatokkal egyetembe   er  et    en   -
letemre. Mellyekr  l mindenekr  l l  gen
     ent

     ent fellesegh  nek   r  kke halaa. Amen.

AZ CREDONAK MASO- DIK R  SZE AZ CHRI- stusrul es   a meg val  ag  - rul valo.

Tan. S  olly Immaran    masodik   em  l-
lyr  l    mi vrunk Iesus Christusrul, em-
beri nemzetsegeknek megh valtoiarul.

Mes.    istennek io volta es nagy B  lc  e
segehe meg     ak    teremtesbenis ighen
  udalatos mert mind   teremtet allatok
          segh  ekkel,    el rendelt folya-
sokkal    istennek, io voltat hatalmat es
nagy B  lc  se  gh  t hirdetik mint   ent
P  l iria    Romabelieknek Ro. 1.   
istennek (vgy mond)   r  k hatalma, es
lathataltan istens  gehe, meg lattatnak   
velagnak alkotuananyabol, mikoron      
  elekedetybol, awagy teremtet allatis-
bol meg   tetnek.

Valamen  er    ember feltek  nt      gh
be,    meg gondollya,    napnak,    hol-
dnak,         illagoknak,        segh  eket,
   el rendelt   kes folyasokat.

D v An

Anniſor el cſudalkozik aſz iſtennek nagy Bölczefeghén, és meg mondhatatlan lo voltan, hogy űnenmagat, aſz ű teremtetett allatiban ki ielentette.

Cſudalatos aſzert, aſz vr iſten, aſz teremteſben. De ſokkal cſudalatosb, hogy aſz emberi nemzetſegnek eſſeté vran, űnenmagat ſent iſténben eſmet ki ielente, mi kort aſz mi eſő atyanknak, aſz el lőuendő Chriſtoſt lghere, és aſz űdő be tellyeſſedűen eſz vélagnak véghezete ſele, ſent fiatkozinkbe le Bocſata, kit akara aſz mi Bűneinkért aldoſatnak lenni, és ű benne emberi nemzetſeghez meg enghezteltetek: ű általa nagy nyayaffon és ſerelmeteſſen Beſelle mi velűnk: iſhere Bűnűnknek Bocſanattyat, és aſz őrók életet, cſak hinnenk aſz Chriſtusban, és nem akara aſz ű teremtetett allattyat tellieſſeguel el veſni és pokolra romlani.

Bizonyaba el veſtűnk vala, mert adam meg vétkeſek és aſz ű engedetleneſegheuel, mind magat mind műnket kőteleſe aſz őrók karhoſatra.

Előſer teremtetet vala iſtennek ſemelyére és abraſattyara, Aſz iſtennek ſemellie peni

peniglen, Bölczefeg, igaffag, ergalmatſag, tiſtaſag, artatlanſag, kegyelmefſeg, és minden lo.

Aſzert adam vgy teremtetek iſtentűl, aſz iſteni abraſattra, hogy aſz iſtennek Bölczefeghe, igaffaga, ergalmatſaga, tiſtaſaga, kegyelmefſeghe, és minden loſaga, aſz egy iſtenſegtűl ki valua, aſz emberbenis, mint egy Tűkörben, meg tecczeninek és meg lattatnanak.

Vala aſzert adam, aſz iſteni abraſatnak tűkore, mert ű benne aſz iſtennek minden loſaga mint egy tűkörben meg tecczik vala, aſz ű elméiben ſenlék vala aſz iſtennek iſhaſ eſmerete: Aſz ű akarattyaban és ſűűében vala tokelletes iſteni ſelelem ſeretett, és engedelmeſſegh vala ű benne nagy Bölczefeg, mert minden vadaknak madaraknak, ſaaknak és minden ſűűeknek terméſetét iol tuggya vala, aſz egheknek forgaſit és aſz cſillagoknak forlyasit mind iol erti vala, minden ſűűeknek veragoknak és minden vadaknak madaraknak neueket lol tuggya vala, vala ű benne ſentſeg, igaffag, lamboraſag tiſtaſag artatlanſag, iſteni és atyafiui ſerere

beretet és minden ereiben tökéletes engedelmesseg, nem vala ű benne semmi gonosz keuanfag, nem valanak bűneiben testeben gonosz indulatok, sem ghonezra valo vagyodasok. Es annak okaert, halhatatlan vala, minden nyomorufagnak, faydalomnak. Beteksegnek, gyotremnek es vesedelemnek kuuule vala, es az ű teremtoienek mind ez iofaghit, az emberi allat az ű abrahattnak es bemellyenek tukoreben visseli vala. Stereti vala az ű vrat istent, tellyes bűneiből, tellyes lelkeből es minden ereibel, es felebaratyat mint unemagat, mellickert mindenekert az artatlan eletnek vtanna, koutetkezik vala az halhatatlansag es az örök mennyei bodogsak.

Azert illyen vala az ember az esetnek elotte mikort meg az almaban nem harapott vala. Illyen vala az istennek bemellye es abrahatthya mellyben adam teremtetett vala, es ha ez iofagokban meg marad vala nem bukseg vala Christusnak es velagra iuni, az emberi testbe fel oltetni, es az keresztan, nagy gyalazatosképpen meg halni, mert az emberi allat, az unen
tulay

tulaydon bentsegeuel, iamborsagaua es artatlan eteteuel, uduozulhet vala es mi helyen az benteknek sama betellyessedik vala, es az le hullott angyaloknak helye, az mennyei karba, az emberből meg eppul vala ottan koutetkezik vala, az halhatatlansag, az bodogsag es az örök élet. De az vtan, hogy adam az isten parancsollattyanak engbedetlen lün, es az ordognek czalardsaganak, hün, az ordog es az engbedetlensag. Annira meg ronta, es vndoketa ű benne, az istennek bemellyet hogy, az elebbi meltosagnak, meg az kissobbik bikraia es, czak alig tetteggyek meg Immaran, mert az elebbi isteni iofagoknak mellyeket elo famlalank, helyebe ballanak rettenetes, vndogsagok, vakfagok, tudatlansagok, es kulomb kulomb setetséghek az istenek esmerete felöl, istenrul valo ketelkedesek, istennek vlatatossaga, es gyuloseghe, minden ghonefagra valo gonosz keuanfagok, bűnebeli fertelmes indulatok, vgy annira hogy az emberi allatnak, Iffiusagatul fogua, minden gondolattya Immaran czak ghonezra legyen.

Illyen

Illyen lün aſert Adam, hogy aſ iſtennek
 ſemellét el veſte, es aſ ū ſent aiandoki
 tul meg foſtratek, eyte ūnenmagat es mi
 den fiait iſten haragyaba, mert Imma
 ran valakik adamtul ſarmagunk, mind
 ollyan vndokok es fertelmesék vago
 unk iſten elöt mint Adam vala aſ ū en
 ghedetlenſégheert. Mint aſ Franczuss
 attyatul anyatul, Franczuss gyermekek
 ſulettnék : aſonkeppen aſ enghedetlen
 adamtul, enghedetlen fiák ſarmaganak,
 es igyen eſünk mind nyayan ōrdōgnek
 fogſagaba, es iſtennek igā Itilete ſerent
 koteleſtetünk ōrōk karhoſatra, ſoha meg
 ſem ſabadulhatunk, meg ſem ūdueſül
 hetünk, miglen meg nem talalangyuk
 aſ elebbi lamborſagot ſentſeget teſtaſa
 got artatlanſagot, es mind aſ ioſagokat,
 mellyekben Adam teremtetet vala iſten
 nek ſemellyere abraſattya, eſert mon
 gya ſent Pal aſ Ephesus belieknek irt
 leueleben. Ephe. 4. vetkeſetek le (vgy
 mond) aſ tū rēghi agg : termiſetekbol,
 ki el rontatik aſ ū keuanſagaſerent, es
 vyullyarok meg aſ tū elmēteknek lelke
 ſerent, es ōltōſetek fel, aſ vy emberbe, ki
 iſten

iſten ſerent, teremtetek igāſſagban es bi
 ſzony ſentſegben.

Eſ ſentſeget peniglen, es aſ iſtēnek ſemel
 lyet, ſohul meg nem talalhattyuk hanem
 csak aſ eggy Chriſtus Ieſusban ki aſ lat
 hatatlan iſtennek abraſattya, Col. 1. aſ
 iſteni dicſōſegnek ſenneſſeghe, es aſ ū al
 lapattyanak ki ielentet pecſetē, awagy
 formaia, aſ aſ aſ iſten ūmagaban latha
 ratlan allat de aſ ū ſent fiaban magat ki
 ielente, es aſ Chriſtus Ieſusban, minden
 hatalmat. Bolcſeſeghēt, ſentſeghēt, er
 galmaſſagat, kegyelmeſſeghet es iſteni
 minden gaſdagſagat ioſagat meg mu
 tata, es nem akara el weſni aſ emberi
 nemſetſeget.

Hogy valakik Chriſtus Ieſusban hinnie
 nek mind megh talalnak ū benne, aſ
 iſtēnek ſemellyet, aſ ſentſeghet, aſ igā
 ſagot es aſ artatlanſagot, mellyeket aſ
 damban el weſtetünk vala.

Aſ Chriſtus Ieſus Immaran aſ mi ſentſe
 günk, aſ mi igāſſagunk, artatlanſagunk
 es valcſagunk. 1. Cor. 1.

Aſ iſtennek haragya olly ighen nagy va
 la hogy ſoha ſemminemū teremtet al
 latok

latok sem angyalok sem prophetak sem patriarchak útet meg nem engesztelhetik vala. De hogy az Christus Iesus Ias rula az atya istennek eleibe, könyörghe mi erettünk és aldogek az keresztan, ot tan az vrísten meg engeszteltetek ember nemzetseghez, minden haraiat el felede és lo keduét mutata bent fiaban.

Csüdalatos azért az vrísten az teremtesben nis de sokkal csüdalatosb es minden dí czerettre mëlto hogy bent fiaban vyon nan maghat meg, lelente. lo keduét mutatata, es nem akara az mi veszedelmünket. Annak okaert az credonak első részében bolank az atya istenrül es az teremtesrül Immaran bollyunk az Christus, Iesus rül es az ű velünk valo io títés minyerül.

ES IESVSBAN CHRISTVS BAN EV FIABAN MI eggyetlen eggy vrunkban.

Az az, en hissek az Iesusban mint en édes üduezítőmben, mert az Iesusnak neue magyaráztatik lduézítőnek mint meg monda az angyal

az angyal Sűz mariának Matth. 1. útet Iesusnak neuezged, mert ű üduezíti űd uezei az ű népet, minden büneyikből. Az Christus peniglen annit teben, mint meg kenettetett, awagy kirallya koros nagtatot es pappá benteltetett.

Áért hissek en az Christus Iesusban mint en érettem bocgattatott örök kyrallyomban, es örökke valo nagy papomban, ki az atya istent ennekem az ű bent aldoz atyaual, meg engesztelte, es ű elötte ennekem bõsolom, prokatorom, es eggyetlen eggy, kõgbe Iarom, ű lün az atya isten tul minekünk Bolcsesegünk benteltetesünk artatlanfagunk es meg valcagunk 1. Cor. 1. Áért bízom az ű érdemében, hogy az atya isten ű érette ennekem es minden hiueknek kegyelmes akar lenni Tan. Miert mondod útet istennek fianak lenni, Lam az keresztények is, istēnek fiai mond meg azért micoda különbbség vagyon Christuskõgött es az keresztények kõgött.

Mes. mi az istennek csak fogadott fiai vagyunk mert az igaz hitben minket fioua fogadot, de az Christus Iesus az atya istē E nek

nek terméset berént valo fia. Azért en
itt vallon az Christus Iesusz bizony isten
nek lenni, kinek az ű bent atyauaal, egyy
istenséghe, egyy termésete, es egyy alla-
pattya vagyon, mint űnenmaga mon-
da bent philepnek philepp, akki enghe-
met laat, lattya az en atyamatís Ioan. 14.
bent Thamasis azt monda mikort az ű
vyaít Christusnak, sebeibe Boczata: en
vram sen istenen. Ioan. vltimo.

Touabba az Christusnak, emberiséghe be-
réntis, az ű atyauaal, egyy vrasaga es eg-
gy birodalma vagyon minden teremtet
allatokon. Mert az atya isten minden ő-
rökseghet kezébe boczatotta, es mikép-
pen csak az ű bet fia által teremtet min-
den allatokat, azonképpen csak ű általa
akar üdűezéteni minden embereket.

Tan. Miert mondót űtet vradnak?

Mes. Mert annak előtte pokolbeli őrdög-
nek lobbagya valék, ki vralkodik va-
la mi raytunk, kinek fogszagaba estunk
vala, az mi első atyanknak adamnak en-
ghedetlenségheert, es tartatunk vala ő-
rök halatra, karhozattrá istennek ig-
haz lűlete berént. Soha meg sem baba-
dulhat

dulhattunk volna az mi erönkkel, Bőls-
csesegünkkel. Io cselekedetünkkel es sē-
minemű okosagunkkal. Mert az atya
istennek haragyat, sem földön sem me-
nyben valo teremtet allatok nem eng-
hettelhetik vala meg.

De az Christus Iesus, kit es credoban mi
eggyetlen egyy vrunknak vallunk, ray-
runk könyörűle, menyorsagbol es földre
le szálla, fel őltözék az emberi testbe, az mi
bűneinkert aldozat lűn es minket meg
babadeta, pokolbeli őrdögnek fogsa-
gabol.

Itt azért az vrnak neuegeté, hatalomnak es
birodalomnak neue: es enis vallon űtet
vramnak, mert ű babaditott meg enghe-
met, az ű bent halalauaal, véreuel, mint tu-
laydon fegyueréuel. büntűl, halaltul, ő-
dögtűl es őrök karhozattul, ű engheste-
le meg az atya istent, ki enghemet fiaua
fogadott. Amen.

AZ CREDONAK HAR- MADIK AGAZATTIA.

Tan: Mongyad Immaran az harmadik
E ij aga

agažattyat.

MES: KI FOGONTATEK SZENT LÉLEKTEVL.

Bültetek búž Mariatul.

Tan: Miert akara bent lélektül fogantatni.
Mes. Mert bent Dauid azt írta, hogy mi mindnyaiā, bűnben fogótatunk Psa. 51.
Ažert búžféglőn Christusnak bent lélektül, minden bűnnelkül, és férfiui magy nélkül fogantatni, hogy ađ mi rutsagođ fogontatásunkat, ađ ű bépp fogontatásu ual meg tistétana.

Tan. Miert akara búžtül búletni?
Mes. Mert miképpen bent Pal írta ađ Ephe susbelieknek Ephe. 2. Mi mind nyaian istennek haragiaban búletünk eđ velagra. Ažert Christus vrunk akara tistta nemes búžtül búletni, hogy ađ ű tistta búž letéseuel, ađ mi fertelmes vndok es karhožtato búletésűnket meg tistétana es meg bentelnee, es ađ Christusnak búžletése vtan ađ búž mariaes beplótelen búžen meg marada.

Ežeket meg prophetalta vala bent Esaias
prophe

Propheta, meg ađ Christus búžletise élőthett saaz estendőuel. Esa. 7.

Ime (vgy mond) ađ búž fogad ađ ű mihébe, es fiat búž, es hiuattatik ađ ű neué, mi velűnk isten.

Eđ búž ki légen, bent Lukacž Euangelista nekőnk meg neuéje es vgy mint, vyaual meg muta, Lucę. 1. el bocžattatek (vgy mond) istentül ađ Gabriel archangyal ađ búžbež kinek neue vala Maria, es be menuin ađ angyal, ű hogžaia űduež le űtet, es ađ űduežlet vtan mōda: Ne félly Maria mert kedues vagy ađ istennel. Ime fogacž ađ te mihedbe, es fiat búž, es neuéjed ađ ű neuét Iesusnak, eđ nagy lében es ađ felséghes isten fianak hiuattatik es ađ ű oržaganak vighe nem lében Touabba, ađtis meg mongya ađ angyal vgyan ottan hogy bent lélektül fogontatik mikort Maria kerdi vala, ađ fogontatásnak modgyat, monduan: mi mōdon lében es mert en firfiat nem esmek: felele ađ angyal es monda ű neki: bent lélek sal teread, es ađ felséghes istennek hatalma es lo volta arnykož te neked.

E iij Ažert

Azért Imaran, semmit ne félszünk a mi
 ruszaguss fogontata funktul, es fertelmes
 buletesunktul, mert Christusnak bent le-
 lektul valo tista fogontatafa es buztul
 valo sepp buletese, mi nekunk tulaydo-
 nitatik csak higgyunk az Christusban,
 u minekunk bolgall es minket tisteyt,
 mind fogontatafaual mind buleteseuel,
 kin benuedeseuel es fel tamadafaual.
 Amen.

AZ CREDONAK NEGYE- DIK AGAZATTIA.

Tan. Mellyk az credonak negyedik aga-
 zattyar?

MES: KINT SZENVEDE PONCIUS PILATVSNAK

alata; meg feßule meg hala, es el te-
 metettek Balla poklokra.

Tan, kicoda volt az Pilatos?

Mes. Romai tist tarto vala, kit Tiberius
 csasar Ierusalombe kulet vala, feiedel-
 m il, kinek Ideiben az mi vrunk Iesus,
 kint halalt benuede, mint Iriak az negy
 euan

euangelistak.

Tan mi okaert benuede az istennek fia?
 Mes. Semminemü teremtet allatok eleghet
 nem cudalkozhatnak az vr istennek
 melséggés tanaccsan, hogy az u bent fiat
 es földre le bocgata. Söt ha az emberi
 okossag meg gondollya hogy az isten-
 nek, eggyetlen eggy fia azért Bocgatta-
 tot hogy kint benueggyen, egen az em-
 beri elme, el cudalkozik meg remüll, es
 tellyességgel el fogyatkozik es ezért mō-
 gya Esaias propheta: Esa, 53. vallion ski-
 hisen az mi beßedünknek? Tuggya
 vala az bent propheta, hogy es dolog,
 minden emberi okossagot félsül halad-
 na, de mi itt meg gondollyuk istennek
 minden az Bün ellen valo nagy hara-
 gyad, mind az u mi hoggank valo nagy
 ergalmassagat.

Bitonyaba nagy harag vala, es, hogy soha
 semminemü aldogatokkal meg nem en-
 ghestelterhetek, az reghi bent patriarchak
 nak prophetaknak, nagy bent életü lam-
 boróknak kóniörgheseuel meg nem hay-
 tatek: az bent Martyromoknak, kik ve-
 lag kezdetül fogua, meg olettetenek vé-
 E iij rekuel

rekuel, es bõrnyũ, keserues nagi kin va-
lasokkal meg nem eléggedek, hanem
csak aũ tulaydon, eggyetlen eggy bẽt
fianak, véreuel, dragalatos kin benuede-
seuel, es bẽt halalanak aldogattyaua-
enghezteltetek megh. Aũert meg gon-
dollyuk aũ mi nagy Bũneinket, melyek
aũ Christost, aũ kereszt fara kébereytek, es
rettennyũnk meg, aũ istennek nagy ha-
ragiatul, es ne akaryunk vetkezni, hogy
tobbe aũ vristent aũ mi nagy bũnemkkel
boszontanok.

Touabba gondollyuk megh aũ istennek
nagy ergalmassagatis, hogy mi erettũnk
sem angyalt, sem prõphetat nem ada, de
kinel nagyubb kencze nem vala, aũ ũ
termesztet bẽrẽnt valo eggyetlen eggy fiat
aũ mi Bũneinkert valcagul ada, hogy
csak aũ emberi allat örõkke el ne vesne.
Bũnk aũert aũ istennek mi hõgank va-
lo kegyelmességhoben, es örüllỹũnk v-
runk Iesus Christusban, ki aũ mi bũ-
neinkert meg figete, hogy mi lebetnink
attya istennek keduében es el ne ves-
nink.

Ej aũert aũ Christus halalanak oka hogy
aũ

aũ ũ bẽt vére hullasaua aũ mi bũneink-
ert megh figetne, es elegett tenne, es ho-
gy aũ ũ bẽtseghes kin benuedeseuel,
minden nyomorusaginkat korszaginkat
es kar valla sinkat nekũnk meg aldana
es meg bẽtelneie: hogy mi nekũnk ne
hogy arthatnanak Immaran: de Inkabb
Iõnkra es ũduestegunkre lenninek.

Touabba: meg feũle es meg hala, hogy
aũ ũ bẽt halalaua, aũ bũnek maro fo-
gat, ki törneie, es aũ örõk halalnak fula-
kyat meg gyõgne: es hogy aũ en hala-
lon ennekem Immaran ne lenne pokol
nak kapuia, de örõk életnek aytaia.

El temettetek Iosephnek es Micodemus-
nak altala, hogy aũ ũ temetséghuel mi-
den nemũ bũneink el temettetninek, aũ
aũ semmie lenninek.

Szalla poklokra, hogy aũ ordögõt meg
gyõgne, es aũ ũ hatalmat birodalmat fog-
sagat es tõmlõcset el rontana, hogy en-
nek vtanna ennekem es aũ hiueknek ne
arthatna.

Touabba poklokra szalla hogy engemet
pokolnak kinnyatul meg szabaditana
hogy en Immaran aũ örõk pokokra ne

E v sal

Ballanék, de menyorságba fel magáztal,
tassam, és örüllyek, aſ en Chriſtoſſomal,
mind örökke.

AZ HITNEK EOTEDIK AGAZATTIA.

Tan. Mongyad Immaran aſ ötödik aga-
gattyat.

MES. HARMAD NAP HA,
lottaibol fel tamada.

Tan: Miert tamada fel?

Mes. Mert ha fel nem tamadott volna
mind aſt alaytottak volna, hogy aſ örök
halal, aſ mi vrunk Chriſtus Ieſuſon Bi-
ródalmat vött volna. De lehetetlen do-
log vala, hogy ű aſ halalban meg tarto-
tatnek, es pokolban el hagyattatnek,
mint meg prophetalta vala ſent Daudi
aſ goltar konyben aſ Chriſtuſrul, eſ ig-
hekkel: Nem hagyod el aſ en lelkemet
(vr iſten) pokolban, es nem hagyod aſ te
ſentedet meg rochadni.

Annak okaert mind el ſagatta aſ örök ha-
lal.

Ialnak köteleit ſerelmeit es faydalmait es
fel tamada nagy diadalommal aſ mi Iga-
ſulafunkra es Iduelſegünkre. mint ſent
Pal iria aſ Romabelieknek. Roma. 4.
Chriſtus meg holt (vgy mond) aſ mi bú-
neinkert, es fel tamadot aſ mi Igaſula-
ſunkert es Iduelſegünkert, hogy aſ Chri-
ſtus fel tamadaſanak alta mi es fel ta-
magiunk eſ velagon mindē bűnünk-
ből es mind holtunk napig iſarhaſſunk iſten
előt vy életben, ſentſegben es Iambor-
ſagban. Touabba hogy holtunk vran
itelet napyara meg dicſőült teſtben le-
lekben, fel tammaggyunk es bemeheſ-
ſunk aſ örök életre. Amen.

AZ HATODIK AGA- ZATTIA.

Tan: mellik aſ credonak hatodik agagattia.

MES. MINE MENIEKBE
EVLL ATYA MINDEN
HATO ISTENNEK
IOBYARA.

Tan. Miokaert mine menyekbe.

Mes

Mes. hogy mindeneket be tellyesseytene,
 és az ű bent aiandokit minekőnk osto-
 gatna, mint Iriak bent David az goltar kő-
 nyben. Psal. 67. és bent Pal az Ephe-
 susbelyeknek. Ephe. 4.

Tan. Micsoda az istennek Iobya?

Mes. az ű hatalmasaga, mindenható vra-
 sága, és örök Birodalma.

Azert hiszem hogy az atya isten az en va-
 ramat Iesus Christost, emberféghe beren-
 tis Ighē fel magasztalta, és az ű neuēt min-
 den newnel fellyeb tütte es emelte. Phil.
 2. űtet kirallya, és hatalmas nagy vras-
 tütte, hogy vralkogyek menyben földön
 és pokolban valo teremtet allatokon es
 gyetembe istennek minden iauain és ó-
 rókseghen, mint Irua vagyon az goltar
 könyben. Psal. 8. meg alazad (vgy mód)
 űtet, eggy keuesnet az angyaloknak a-
 latta, de nagy dicőseggel, és tistességgel
 űtet meg koronazad, és hellibegeted űtet
 minden teremtet allatidnak felette.

Tan. Mit műuel, mostan az Christos me-
 nyorbagban?

Mes. Bírja es igazgattya az ű iegeyset az
 keregyen anya bent eggy hazat, orbagoll
 az

az ű hiueiben, vralkodik az mi ellenfig-
 hinken, es mi érettünk buntelen könyő-
 rög mint bent Pal iria ad Ro. 8. ad He-
 br. 9. 1. Ioan. 2.

Azert en itt azt vallom hogy isten kőgott
 és emberkőgott eggy az kőbe laro, mint
 meg bizonyttaa bent Pal. 1. Timo. 2. Eg-
 gy (vgy mód) az kőbe laro istē kőgott és
 ēber kőgot az ēber Iesus Christus ki űnē
 magat valcagul adā mindenekert.

Eg helyen, bent Ambrus doctor azt Ielenti
 hogy az kőbe laronak kett termēsettū-
 nek kell lenni bizony istennek es bizony
 embernek.

De menyorbagban csak az eggy Christus
 kett termēsettū.

Azert csak eggyedül kőbe laro isten kő-
 gott és mi kőgottunk.

Az meg holtbentek nem ket termēsettűek.
 Azert űk nem kőbe larak, es űket seg-
 hedsegül nem kell hiynunk. Senki be
 nem mehet az atya istennek eleibe, ha
 nem csak az eggy Christus által. Ioā. 14.

Azert senki ne könyőrogyon az meg holt
 bentekhez, de elegeggyek meg az eggy
 kőbe laro Christossal.

Eg

Ez földön élő bentek és keresztények, Imad
koznak egymásért Christusnak általa, ű
bent parancsolattya berént. De menyora
sagban, tulaydon csak az egy Christus
Iesus, bizony isten, és bizony ember min
deneknek egyetben egy kőbe iaroia.

AZ HETEDIK AGAZAT^{tia.}

Tan. Mongyak Immaran az hetedik aga
gattyat?

MES: ONNET LÉSZEN IÓ, VENDŐ ITILNÉ ELEVE NE KET ES HOLTAKAT.

Tan. kiket értesz az eleueneken?

Mes. az kiket itilet napian az Cyristus itt
es en testben eleuenen talál, kik az egbe
ragattatnak és egy sem Pillantasban
el változtatnak. 1. Cor. 15. 2. Tessa. 4.

Tan. kiket értesz az holtakon?

Mes. As kik az testből ki multanak és
Christusban el aluttanak, kiket az Chri
stus vele egyetembe el hoz az Itelettre 2.
Tessalo. 4.

Touab

Touabba, minden ördögök, emberek és an
gyalok, allaptatnak az istennek Itelő be
ke eleibe. 2. Tessa. 5. kiket az Christus
mind meg Itell, az gonosbokat örök tűz
re, és az iokat örök elettre.

Tan. Micsoda hasznod vagyon ez agazat
ban?

Mes. ket fele hasznom vagyon. Első mert
inditatom isteni felelemre hogy az Bű
nőktől meg bűnnyen es ne Iteltelem az
gonosbokual örök tűzre. Masodik: mert
akkoron ennekem nagy örömem leßen.
mert Christusnak Itéletének általa meg
sabadulok az büntől és minden nyomo
rusagtul. Azért varom nagy vigann az
en vramat Christus Iesust, varom az ör
ök életnek koronaiat, mellyet ennekem
az napon, meg, aad az Iesus Christus I
gaz Itelő biro 2. Timo. 4. Es nem csak
ennekem, de mindeneknek kik beretete
tel varyak az ű el lőuetelet. Amen.

AZ SZENT LÉLEK ISTEN. REVL. KI AZ EGGY IS, tenzégben harmadik semelly, es az meg bentelészreul.

Az

Az credonak nyolcadik agasattya.
 Tan. Mongyad Immaran az nyolcadik
 agasattyat.

MES. HISZEK SZENT LÉLEKBEN.

Tan. mi allat az bent lélek.

Mes. az bent haromszágban harmadik be-
 melly, kinek az attia istenuel, és az ű bēt
 fiaual Christos Iesussal. egygy istenséghe
 vagyon; egyenlő dicőséghe és örökkön
 örökké valo, nagy felleghen minden tisz-
 tességben, vraságban, meltoságban és ha-
 talmasságban.

Mert az bent lélek isten, az atyauval fiu-
 ual egyetembe Imadtadik, tiszteltetik és
 dicőditerik mint bizony örök isten ki
 barmazik az atyatul és az fiutul mind ör-
 ökke. Ioan. 15.

Tan. Miért mondatik az istennek lelke
 bentnek?

Mes. Az ű tisztérül és czelekedetérül mert
 minket meg bentel, meg vigasztal meg
 Batoreyt, és vissen minket az attya isten-
 nek és az ű bent fianak Christus Iesus
 vrunknak

vrunknak igaz esmetetere, helyyhegget
 vin minket keresztien ania bent egygy ha-
 nak kebelébe, az benteknek tarsasagaba
 holot, el kezdi mi bennünk az örök ele-
 tet és ű nalanelkül senki az igazságnak
 esmeretere nem luthatt.

Tan. Nem esmerheti meg ember űnen
 ereiből és okosságból az Christust?

Mes: nem esmerheti, mert az testi ember
 (mint bent Pal iria. 1. Cor. 2.) nem fog
 hattya meg azokat, az mellyek illetik
 istennek lelkét.

Azért monda az Christus Ion. 16. mikor
 el iduend az igazságnak bent lelke, tites-
 ket vezerel minden igazságra.

Annak okaért en itt azt valloim, hogy soha
 senki az atya istent meg nem esmerheti
 mi kegyes atyanknak lenni és az Chris-
 tusnak halalat véreates vélagnak Idue-
 sseghenek lenni ha nem csak bent lélek
 istennek igazgatasabol és tanitasabol, ki
 minekőnk adatik istennek ighéienek
 halasabol. Galat. 3.

De hogy az bent lélek misüuünkbe száll,
 ottan fel gheriepte süuünket fel indéttya
 lelkünket, és vissen minket Christushnak

F   nak

knak elmeretére, és az mi még rontatott
természetünket meg vnyettya.

Tan, han fele cselekedeté awagy tisté va-
gyon az bent léleknek?

Mes. Iollehet az bent lélek az atyauaal és az
fiuual egyenlőképpen cselekedik min-
den teremtetett allatokbā, mert az atyauaal
és az fiuual, eggy természeté, eggy isten-
séghe es egyenlő dicőséghe wagian: De
maga azért az bent lrasokban, az bent lé-
leknek Imeg cselekedések tulaydoné-
tatnak.

1. Első mert minket fertelmes vndok bü-
nösöket, meg bentel es meg igazeytt. 1.
Cor. 6. Bünösök valatok (vgy mond)
de meg tistétatarok, de meg benteltet-
tek, de meg igazulatok, az mi vrunk Ie-
susnak neuében, es az mi istenünknek
bent lelkeben.

2. Masodik: meg ékesseyt minket, külömb
külömb bent aiandokiual, hittel, remén-
seggel, berettetel, enghedelmefféguel, és
az haborusagnak Ideén türefekkel. 1.
Cor. 12.

3. Harmadik mi nyomorusagunkbā min-
ket Batoreyt, hogy nezzünk az Christus-
ra min-

ra minden búkségünkben, és mikoron
történet berént az bünbe be essünk min-
ket bíttat hogy ketségbe ne essünk ke-
serűségünkben vigasztal, és ezekert mon-
datik vigasztalonak, kit az Christus mi
nekönk ighere. Ioan. 15.

4. Negyedik, Az mi búuunket fel gherie-
sti hogy minden haborusagunkban,
melségheess fuhaszkodásokkal, Butgosa-
goss ohétsókkal, es ki ielenstetetlen be-
peghefekkel, kialthasunk Imadcsagunk-
ban az istenhez móduan oh en édess a-
tyan oh en édes istenem ne haggy mert
meg nyomorottam. Rom. 8.

5. Otodik: Minket meg tanétt Christusnak
minden velünk valo lo teteményere es
minket biönyossa tében, hogy az atya
istennek örökös fiaí vagyunk és az Chri-
stusnak örökös tarsai. Ro. 8.

Áért enbisek az bent lélek istenben, mint
en édess vigasztalo istenemben, ki enne-
kem bíttatom és meg batoretom edes
mesterem, és meg velagosetom tanitom
és igazgatom: ennekem es minden hi-
ueknek vezere, ki minket helyhegett
keregyen anyá bent eggyhasnak kebe-
F ij lébe

lébe, holott mi megk ereztelkedünk isten
nek igheiet halgattiuk, bűneinknek bo-
csánattyat nyeryük es meg igazulunk
az Christushnak általa. Véegehettre o-
tan az bent lélek az mi testünketis fel ta-
magt্যা, es mind az külső, mind az belső
ember meg vyetatik nagy ékesféggel,
es mi nekünk meg adattatik az örök é-
letnek koronaia Az mi vűrük Iesus Chri-
stusért. Amen.

KILENCZEDIK AGA- ZATTIA.

Tan. mongyad az kilenczedik agazattyat

MES: HIZEM AZ KÖZÖN-
SEGHES KERESZTYEN

anya bent eggyházat benteknek
eggyelléghet.

Az az, en hiszem hogy ez földön vagyon eg-
gy neminemű bent gyülekezet, melli cse-
ak azon tista bent emberekből vagyon
beresztetűen az Christus Iesusnak általa.
ki ez bentferegnek módatik feiének len-
ni,

ni. melly bent séréghet bent lélek vr isten
ez földön eggybe gyűytött mind egy hit-
tre, eggy keresztfégre es eggy ertelemre,
mellyet meg ékesféytet bent aiandoki-
ual es eggy mas berettétel minden vißba
vonas nélkül.

es iollehet ez bent seregbe az hitetlenek-
nek nagy sokasága egyeledet kik bent
lelek istentül vyonnan nem sülettenek
sem meg nem igazultanak Christusban.
De maga az Christus Euangeliomanak
nem mondanak ellene, es életekben kül-
ső lamborságot mutatnak mint ha űkés
ighaz keresztyenek volnanak.

Ezek iollehet né bentek, de azért az bent eg-
gyházból ki nem rekesttyük addiglan
űket, miglen az Christus Euangelioma-
nak ellene nem mondanak es külső cse-
lekedetekben lambor eletet mutatnak.

Mert az Christus az bent eggyházat hason-
latosnak monda, az varfahoz awagy az
halohoz, mellyben, mind lok mind gho-
nos halak vadnak. De hogy az partra,
az halott ki vonbak, az io halakat az go-
nosoktul meg valaszttyak.

Azonkeppen, az keresztiéneknek gyüleke-
F iij zeti

getiben, Io keresztienek es hamis keresztienekis vadnak de az partra hogi jutunk, az az itelet napyara, az lok az hamis keresztienektul meg valasztatnak.

De itelet napig, az tista bujaban minden koron konkollyis leßen, mint vrunk meg monda. Mat. 13.

Ajert es velagon az hamis keresztieneket el nem valazthattyuk az ioktul, mert us kis tetterik hogy enghednek az Euangelionnak, es külső eletekben lamborfas got mutatnak.

Ha peniglen ellene mondanak az euangelionnak es haborgatni kezdik az istennek ighéiet, es azokat akkik az istennek ighéiet hirdetik: ezek meg mutattyak umagok hog nem keresztienek, de Christusnak ellensighi, es az u bent ighéienek kerghetoi, mint mostan az papok, pispekek es nimelly papok baratok, es hatalmas vrak, kik tuzzel vizzel fegyverrel, akariak az istennek ighéiet el oltani ezek meg csak neueget berent sem keresztienek, de pokolbeli ordognak tagjai, az atya istennek es az u bent fianak ellensighi, mig meg nem ternek.

Tan.

Tan. Miczoda kiuallyképpen az keresztien
anya bent egy ház?

Mes: keresztieneknek bent gyülekezeté bent
teknek egyességhé: Christusban meg
igazultaknak tarsasaga, istennek vala-
tott fiainak sereghe, bent lelek istentul,
vyonnan sületet embereknek sokasaga,
kik ködött istennek ighéie igazan hirde-
tetik, es az egyhazi sentféghék, igazan
bolgaltatnak az kösségnek.

Bizonnyal hiszem hogy enis es benteknek
eggyk rése es taghia vagiok es minden
nemü loban, u velek réses vagiok, u
ködők helyhez tettem bent lelek isten-
nek altala, es okkal, mert istennek ighé-
iet halgattam, es mind holtom napig hal-
gatom. Mert csak az istennek ighéie az
első es ködött melluel az benteknek seregé-
be es tarsasagaba ember be alhat.

Aztis hiszem hogy az bent lelek vr isten es
benteknek awagy az keresztieneknek
bent gyülekezetéből, soha el nem tauo-
gék de u ködöttök es u velek vagion
mind veghez tetglen, gyakorllya es hir-
detteti az istennek iggéiet, mellyuel berzi
az meg bentelést, az keresztienekben: na

F iij pon

ponkéd neueli es őregbēti es bentek-
nek sokaságot, erősfeytuen az igaz hit-
ben, es az igaz kitnek mindenemű io
gymölcsiben.

Tan. Miért mondod közösséghess gyüle-
keznek?

Mes. mert az keresztényeknek sokasága es
béles velagon, az egh alatt, föld kerek-
ségheben, bélel mindenűt el teriedet, kik
mind az egy istent mi vrunk Iesus Chri-
stusnak közösséghess bent attyat dicse-
rik, es űtet fel magasztallak.

Tan. Miért mondod gyülekeznek ha az
keresztények ilyen tauolly vadnak egy-
mastull, es ilyen ighen el teriettenek az
wagy elbélhettenek?

Mes. lollehet az keresztények es eghész ve-
lagon, nagy méssze földön mind bélel el
teriedtenek: De maga azért az ű el terie-
det sokaságok mondatik gyülekeznek
mert mint ha mind egy leregbe gyűl-
tenek volna, ű köztök az ighaz tudoma-
nyban vagyon nagy egyenelleg, es az
isten felől mint egyűt vallanak: ű közt-
tök vagyon egy bizon isten kí mind-
neknek attya: egy vr Iesus Christus:
eggy

eggy bent lelek: egy hit: egy kereszt-
eggy reménység: egy atyafiui beretett.
Ezekben az keresztények es béles velagon
mind egyysek, es ezeket egyenlőke-
pen vallyak. Azert mondatik az ű soka-
ságok, közösséghess bent gyülekeznek
1. Cor. 12. Ephe. 4.

Tan. Miért mondatik es gyülekeznek bent-
nek, ha lattuk hogy az kik kereszténye-
knek hiuattatnak, mind feienked Bü-
nösök mint az egyebb, poganok mond
meg azért miben aall az bentseg?

Mes. benteknek azok mondarnak, akik
az bent lélektől meg benteltettenek
istennek ighében: es az Christusnak
dragalatos véreben meg tisztultanak az
igaz hitnek általa.

Azert lollehet az keresztények ű magokban
bűnösök: De maga azért az Christos-
ban benttek, mert az ű véreuel meg ben-
teltettenek az igaz hitben, es bent lélektől
meg velagofeytattanak kinek seghed-
ségheből mindenkoron viaskodnak es
törökednek az bűnök ellen, melyeket a-
karnak, ha ű benne ne volnanak, ho-
gy azokkal az ű teremő isteneket meg

F v ne

ne bantanak. Ažert nuha itt ež földön
až bün raytunk vagyon. De maga ažert
šentek vagyunk, mert až mi bünönk
Christus vrunknak balalaért, el fedeztet
uén es meg Bocžatuan vagyon. Psal.
31. Bodogok ažok akkiknek až ű alnok
sagok meg bocžattatanak, es kiknek až
ű bünök el fedeztettenek. Bogod firfiu
akkinek až vristen, nem tulaydonettya
až Bűnt.

Ažert až mi bűneinketis soha nekönk to
uabba až attya isten, šeműnkre nem a
karya vetni, csak higgyűnk až ű šent fi
aban Christus vrunkban.

Es ažert až keresztieneknek šetšéghe, Chri
stusnak šentšéghe, tištasaga artatlanša
ga, es šent halalanak verének erdeme,
mellyekbe až keresztienek felöltöznek až
igaž hitnek általa. Itt šukšég hogy min
den keresztien ember šentnek vallia ma
gat: Mert valakí magat mek tagadgya
šentnek lenni, až ollyan ember až Chri
stusnak verét tagadgya meg: es nincsen
keresztien anya šent eggy hažnak ke
belében.

Mert valakik ež šent eggy hažnak šereg
hében

hében vadnak, ažok až christos veré
ben, mind šentek, meg až lekisšebb gyer
mekis ki ma ež velagra šületett, es meg
keresztelkedet. mert, (mint Esaias pro
pheta írja Ca. 62.) až keresztieneknek ll
lyen hírek neuek lēšen, hogy űket vris
štentűl megh váltot šent nepnek híyiak.
Tan. Miert mondatik až keresztieneknek
gyülekežeti hažnak, es vgyan šent haž
nak?

Meš. mert mi képpen až feiedelem až ű vā
rafaban vralkodik, až gažda až ű hažab
ban gaždalkodig: ažonképpen až vr isten
až keresztienekben (kik mondatnak istē
nek hažanak) vralkodik, ű raytok orša
goll, ű benne lakozik, min tulaydon
gažda tulaydon hažaban, ež űket meg
šenteli es igagattya, mint až kormányos
mester űnen hažoiath.

Itt ež šent gyülekežetben až attya isten
minden kegyelmessēghét es minden la
uayt ki ielenti nagy gaždagšaggal.

Itt lakozik až Christus Iesus. It až šent euan
geliom által šožattot tēšen, až šent lē
lekkel egyetembe. Itt kōžtűnk nyayall
kodik, kōžtűnk keresztel, es oštoganya,
až ű

aſ ū ſent teſtét ſent véret hogy biſonyo
fok légyünk bűnünknek bocſanattya-
rul és aſ örök életrül.

Eſeknek okaért mondatik aſ kereſtyen-
eknek gyűlekeſeti ſent haſnak. Ioā. 14.
akki enghemet ſerett aſ en beſédemet
meg tarttya : és aſ en atyam ſereti ūtet,
es ū hoggaia megyünk es ū nala lako-
zunk awagy lakodalmat téſünk.

Tan. Micsoda lele vagyon aſ kereſtyen
ſent eggyhaſnak, mellyrül ūtet meg eſ-
merhettyük?

Mes. valahol iſtennek ighéie igazaſan hir-
dettetik, aſ kereſtſég igazaſan ſolgaltatik
es aſ Chriſtusnak ſent teſte ſent vére,
mind aſ kett ſemélly alatt, kőſönſégheſ
képpen oſtogattatik aſ kereſtyenék kő-
ſött mind papnak paraſtnak, ott biſonyo
nyall hyggyed hogy aſ ſent eggyhaſ-
nak valamenye réſe ielen vagyon.

S ZENTEKNEK EGGYES- S ĘGHET.

Tan. Mit erteſ aſ ſenteknek eggyeſſég-
ben?

Mes:

Mes. eſ cikkelly meg magyaraſſa aſ felſő
agaſatott : mert aſ kereſtyen anya ſent
eggy haſ ſemmi nem egyeb, hanem ſen-
teknek eggyeſſéghe. Aſert aſ kereſtien
ſēt eggy haſ es aſ ſenteknek eggyeſſég-
he mind eggy.

Touabba, aſ ſent eggy haſ, mondatik ſen-
teknek eggyeſſéghe nek eſ okaért mert
aſ kereſtyenek olly eggyeſek előſer aſ
igaſ tudományban, aſ vtan aſ ſeretet-
ben, mint ha mindnyayan volnanak
cſak eggyetlen eggy teſt, eſ ſenteknek
gyűlekeſetében, minden io cſelekedéſek
kőſönſégheſek, es ſenkinék eſ ſent ſereg-
ben, ſemmi tulaydona nyncſen, mellyet
ſele barattyauaſ nem kőſlene ſükſéghe-
nek Ideén.

Annak okaért aſ kereſtyeneknek eghēſ eſ
velagon, minden Imadſagok es kőnyör-
ghēſek, hala adafok es minden nemű io
cſelekedéſek, aſonképpen haſnalnak en-
nekem es minden hiueknek mint tu-
laydon ū nem magoknak.

Viſ ſont aſ en io cſelekedetēmis haſnal-
nak minden kereſtyeneknek, meg aſ
joknakis, akkiket ſoha ſememuel ſem-
latta

latamis. . . . .
 Űk elmeglen en érettem Imadkoznak aſ Ű
 könyörghésekkel enghemet oltalmaſ
 nak akar egheſſeghemben, akar beteg
 ſeghemben, mind életemben, mind hala
 lomnak Ideén.

Es ekképpen eggykünk maſikunk terhért
 viſſeli ſét Palnak tanétaſa ſerént. Gal. 6

AZ TIZEDIK AGAZAT.

Tan. Millik aſ credonak tizedik agaſattiaſ

MES: HISZEM BÜNÖNKNEK
 BOCZANATTYAT.

Aſ aſ, en hiſem aſ keresztieneknek ſét giű
 lekeſetében, mind aſ eredendo büneim
 nek mind aſ tetemény awagy cſeleke
 det ſerént valo alnok ſagimnak hitetlen
 ſeghemnek, vaksagomnak, gonofſago
 mnak, es minden büneimnek boczanat
 tyat Ingyen vennem Ieſus Chriſtoſért.
 Nem aſ en érdememért. Iamborſago
 mért, es ſemminemű ioſagoss cſeleke
 detemért, ſem aſ papa Bűlcſuiaért, ſem
 aſ

aſ ſenteknek érdemeért, hanem cſak tuſ
 laydó aſ Ieſus Chriſtusnak mi édes meg
 valtonknak ſent vére hullaſaért draga
 latos ſent halalaért.

Eſt biſonyeytyak mind aſ ſent Irafok
 Chriſtus meg holt (vgy mond ſent pal)
 aſ mi büneinkért, es ſel tamadott üdueſ
 ſégünkért. Ro. 4.

Sſent Peter: 1. Pet. 1. Meg valtattunk nem
 el veſendő arannyal eſűſtel: De aſ, ar
 tatla tiſta baranyak Chriſtus Ieſusnak
 dragalatos véreűel.

Kereſtelő ſent Ianos: Ime (vgy mond) aſ
 iſtennek baranya ki el veſi eſ vilagnak
 büneit Ioan. 1.

Sſent Ianos Euangelista: ſerete minket es
 megh moſogata aſ Ű ſent véreben, es
 minket mind nyayan, pappai es kyral
 lya tűnn aſ atya iſten elött. Apoca. 1.
 1. Ioan. 1. Chriſtus Ieſusnak ſent vére
 minket meg tiſtetyt minden bűntűl.

Ha aſt mōdangyuk hogi bűnőnk nincſ,
 minenmagunk meg cſallyuk magun
 kat es iſtennek igaffaga nincſen mi ben
 nōnk. Ha meg vallangyuk aſ mi bü
 neinket hiuy es igas aſ iſten, hogy mi
 nekōnk

nekünk az mi bűneinket meg bocsátja
es meg tisztítson minket minden ha-
misságunkból.

Tan. Han fele bűn vagyon.

Mes. kett fele, eredet és cselekedet szerint
valo bűnn.

Tan. Micsoda az eredet bűnn?

Mes. Az első ártatlanságnak, tisztaságnak
bölcselőségnek, és bentségnek meg fogyat-
kozása, melyekben adam teremtetett va-
la: és az az mi meg rontatott természetünk-
be be oltatott nyauallyság, gonosz ke-
uanságok és fertelmes indulatok az istē-
nek törvényenek ellene, melyekert az
vr isten erőssen haragzik mi reánk, és
kötelez örök karhózátra, mind addiglan
miglen Christus Iesus vrunknak érde-
méert bocsánatot nyerünk.

Es lollehet ez eredendő bűnn az kereszt vi-
gen, nekünk meg bocsátatik az Chris-
tusnak bent vére hullásának érdemeert
De maga azért mindholtunk napig ben-
nünk meg marad az vtolsó léhellestiglē:
De ha io hitunk lehen Christusban, so-
ha az atya isten nekünk semünkre nem
veti. Ezt bizonyeytja bent Agoston
doctor

doctor: az bűn (vgy mond) meg bocsát-
tatyk az keresztben, nem, hogy rayt-
tunk nem maradna, de hogy nekünk ne
tulaydonétssek.

Ez eredendő bűnnek nyauallysága, es az
gonosz kéuanságok giakrá fel indulnak
mi bennünk keßeréytuen minket isten
parancsolottya ellen cselekednünk.

Ebből vadnak minden gonosra valo va-
gyakodások, Innen bármágnak minden
gyűlöseghék, haragosságok, fősuense-
ghék, Isten ellen valo bossúságok.

De az keresztényeknek azért adatik az bent
lélek, hogy ez indulatok és ghonosz ké-
uanságok ellen törekedgyenek, ellenek
viaskodgyanak es semmiképpen nekiek
ne enghedgyenek hogy cselekedésre ki-
né omollyanak. Ezért mongya bent Pal-
ad Roma. 6. Ne vralkodgyek az bűn
az ti halando testetekben hogy az ű ke-
uansághinak enghednetek?

Tan: honnat vagyon az eredendő bűn?

Mes. hogy adam meg virkezek, (mint oda-
felis, az magodik agágnak előtte errüll
bolank) ű el veste az istennek seméllyet
mellyre teremtetet vala, azaz, az ártatlan

G sagot

ragot aꝯ iſtennek ighaꝯ eſmeretét, aꝯ Ió
akaratot, aꝯ iſten parancſolattyanak,
valo enghedelmefſéghe, aꝯ tiſtaſagot,
aꝯ lamborſagot, aꝯ ſent ſeghet, es mindē
eréinek éppſéghe, meg foꝯtatek aꝯ eleb
bi ékeſſéghektől, es be eſek aꝯ órdógnak
ſemellyebe, aꝯ aꝯ, aꝯ bűnbe, enghedetlen
ſegbe, ſétetſegbe, artalmaſſagba, aꝯ halál
ba, es aꝯ órdók karhoꝯatba.

Annak vranna valakik ū tüle ſarmaꝯanak
mind ollyatinok lűnek, mint aꝯ adam
nak meg rontatott termésſete vala.

Eſt ſiratiya es keſerghi aꝯ ſent Dauid aꝯ
goltar könyben. Pſal. 51.

Ime (vgy mond) en bűnbenfogontat
tam, es bűnben ſült aꝯ en anyam eng
hemet.

Eꝯ bűnben mind nyaian el karhoꝯnank
meg aꝯ gyermekekis ha aꝯ kereꝯtſegben
Chriſtusnak általa meg nem tiſtulnank
Erről ſoll ſent Pal. ad Roma. 5.

Eggy embernek általa aꝯ bűn eꝯ vela
gra be lőue, es aꝯ bűnnek általa aꝯ halál
midenekre el hata, es vralkódek aꝯ halál
adamtul fogua meg aꝯ okonis akkik a
damnak haſſonlatofſagara, nem vitkeꝯ
tenek

tenek vala. Touabba: Miképpen aꝯ eg
gy embernek enghedetlenſegheert bű
noſóke hagyattatanak (aꝯ aꝯ karhoꝯtat
tatanak) nagy ſokak, aꝯonképpen aꝯ
eggy Ieſus Chriſtusnak enghedelmefſeg
heert, igaffakka tulaydonetatnak, nagy
ſokak, aꝯ hol bűuelkódek aꝯ bűnn: ott aꝯ
iſtennek ergalmaſſaga, ſellyeb árada,
es nagyubban bűuelkódek, órdók, élettre,
aꝯ mi vrunk Ieſus Chriſtusnak általa.

Tan. Micꝯoda immaran aꝯ czelekedet ſe
rént valo bűn

Mes. Aꝯ léleknek es aꝯ teſtnek iſten parā
cſolattya ellē valo czelekedetek, mellic
ſarmaꝯnak aꝯ eredet bűnnek gyók erē
ből: de eꝯekis meg bocꝯattatnak aꝯ Chri
ſtosert ha ū benne hiendűnk: mint Iria
ſēt Ianos apoſtol aꝯ ū leuelében 1. Ioa. 2.
Fiacꝯkaim eꝯeket Irom ti nektek hogy
ne vitkeꝯgetek De ha valaki meg vitke
zendik ſoſolonk vagyon aꝯ atya iſten
előtt, aꝯ igaz Ieſus Chriſtus, es ū aꝯ mi
bűneinkert kegyelem nyerő, es nē cꝯak
aꝯ mi bűneinkert de egheſ eꝯ velagnak
bűneiért.

Mert itt eꝯ ſent ſeregben eꝯ ſent eggy ha
G n ban

ban nē lehetnek olly iszonyodo rettene-
tes és gyakorta valo nagy sok bűnek
mellyek meg nem bocsáttatnanak Chri-
stosnak halálaért véreért, csak hogy bű-
nök ű benne, és a bűnök ellen töreked-
gyünk.

Tan. Micsoda eszköz által bocsáttatik meg
a bűn?

Mes. A bűnek bocsáttatit a Iesus
Christus csak űnőnmaga nekőnk nyerte
es erdemlette a kereszt fan, a ű bűt teste-
nek a doztatyanak és bűt vére hullasa-
nak általa.

De mi nekőnk bocsáttatik és bocsáttatik
a Euangelionnak hirdetésének, és a
oldozatnak általa. A keresztnek és a
oltari bűtnek általa, mellyeket mi
bűt leleknek Ihléséből csak hittal kap-
csolhatunk hozzánk és hogy bűtünk-
ben vigasztalást vesünk, meg vylunk
a mi életünkben bűt lelek istennek ere-
iből. Amen.

TIZEN EGGYEDIK AGASAT.

Tan, mogyad a tizen eggyedik agasatott?
Mes

MES: HISZEM AZ TEST NEK FEL TAMA- DASAT.

A a en vallon hogy a vtolso itelet napia
ra minden halottak fel tamadnak melly
fel tamadaskor a bűt lelek isten meg
eleuenéit mindē embereket, Iokat és go-
nosokat, a ű testek es lelkek bűt min-
deneket, és vgyan a on test ki meg holt
vala, el temettetett vala, meg rodhatod
vala, sokképpen meg emestetett vala és
porra lűtt vala, esmeglē fel tamad és meg
eleuenedik.

Tan: fel tamadnaké a karhóztakist?

Mes. mind iok mind gonosok fel tamad-
nak de külömb külömb modon.

A igazaknak testek, dicőségnek nagy
sok a adokiual meg ekesztetnek, mel-
liekben semminemű rufagok nem les-
nek sem valaminemű fertelmetességhek
myképpen meg mōda a Christus Mat.
13. akkoron a igazak fénlenek mint a
napp a ű atyoknak orsagaban.

Akkoron a test nē nehezűtetik meg sem
réstfeggel, sem késedelmesfeggel: De na-
gy fénlességgel gyorsasaggal és halhatat-
lan

G in

lansaggal meg aiandékoztatik, meg ékes-
sülterik és meg dicőöztetik, mint Szent
Pál írja. 1. Cor. 15.

Az karhoztak peniglen fel tamadnak na-
gy nyauallyasaggal, sydalommal es be-
uedendo testel kik örökre való kint ben
uednek, kiknek életük örökre való ha-
lal ú köztörök lében nagy siralom örök-
ke való banat, véghetetlen keferőség fog
csikorgatásokkal egyetembe.

Tan: bigonieycz meg az fel tamadaft az bet-
irásokból:

Mes. Szent Iob ekkeppen bola az fel tama-
dafrul. Iob. 19.

Tudom hogy éell az en meg valtom, és az
vtolsó napon, az földből fel tamadando
vagyok, és esmeglen meg környekezte-
tem az en bürömmel és az ennen testem
ben meg latando vagyok az en üdűgés-
tő istenemet, kit meg latando vagyok
ennenmagam és az ennen tulaydon be-
meimmel meg nüzendő vagyok, ennen-
magam és nem egyeb.

Daniel propheta. Ca. 12. Az üdeben meg
üdűgétetik minden te néped akki irua
talaltatik az könyben; es sokak azok kö-
zül,

zül, akkik alosznak az földnek porában,
fel serkennek nimelleyek örök életre, mi-
melleyek sídalomra, és az kik bölcsék le-
endnek (az az kik istent esmerik, es kik
egyebeket tanétanak és vigasztalnak)
fenlenek mint az tűz es eghek fenesség-
he; es akkik az igazságra, az az, az hitre ta-
nétanak sokakat fenlenek mint az napp
mind örökkül örökre.

Christus: en vagyok az fel tamadass es az
élett, akki en bennem hisz, meg ha meg
halandis éell, Ioan. 11. Amen.

TIZEN KETTEODIK AGAZAT.

Tan. mongyad Immaran az vtolsó aga-
zatott:

MES: ES AZ ÖRÖK ÉLETET.

Az az: en hiszem es testnek fel tamadása va-
tan, az igazaknak örökre való életet és
az karhoztaknak örökre való halalokat
mellynek veghe soha nem lében.

Tan. Miczoda az örök?

G üij

Mes

Mes: Akkinek véghe soha nem lében és
lollehet csak az eggy isten mondatik tu
laydon képpen öröknek lenni, mert ű
neki sem kezdete sem véghezete nincsen
de maga az ű ergalma fogabol az keresz
tyeneknekis örök eletek vagyon. Nuha
minekőnk kezdetünk vagyon. De azért
istennek igheretéből soha Immaran az
mi életünknek véghezete nem lében
Mint meg Ighere minekőnk az mi vrük
Iesus Christus. Ioan. 5.

Bizony bizony mondom tinektek (vgy
mond) valaki az en beűdemet halgattia
és hiszen annak akki enghemet el bocűa
tott örök elete vagyon, es karhoűattra
nem lutt de az halalbol migyen örök
életre.

AMEN.

Azaz: eűekrűl semmit nem ketelkedem ho
gy ennekem az örök élett meg nē adat
nek, az atya istentul, Iesus Christus v
runknak általa, űent lelek istenben. Imer
hiu es igaz az vr isten, minden Ighireti
ben, es ennekem meg aggya az örök e
leknek koronaiat, es nem csak enne
kem

kem, de minden keresztyeneknek akkik
eűeket hisűik.
Amen vgy légyen, az az eűek ketűsegnelkűl
bizonnyal mind igbaűak. Amen.

AZ IO CZELEKEDETE, KREVL MELLYEK AZ igaz hitnek io gyeumeolűűi.

Tan. Mellyek az bizony io cűelekedetek?
Mes. Az bizony io cűelekedetek azok az
mellyeket isten parancűolt az űent ira
fokban, es az tiű parancűolatokban, es az
melly cűelekedetek haűnalnak az mi fe
le baratinknak.

Annak okaert az melly cűelekedeteket iűűe
nem parancűolt, es nem haűnalnak az mi
fele baratinknak es űeggűny nyomorul
taknak. Bator eű velag elűtt nagy io dol
goknak es isteni tiűűeletenek teteggye
nekis awagi lattasűnak, azok az isten e
lűtt sem kedűesek sem kellemetűesek.
Mert ű azt mongia. Deutero. 12.

Az mit neked parancűolok csak azt tegyed,
se el ne végy bennne se tűbbet hoűűaia
ne tűgy.

G v Tan

Tan. hany okaért kell Iol czelekednünk?
Mes. ött okaért.

1. Első okaért mert isten parancsolta hogy Iambor életet vissellyünk és Iol czelekedgyünk. Azert tartozunk az mi teremő istenünknek bēnt parancsolattyanak eng hedni, hogy ű neki, az ű Iol tētemenyē, rül, Az mi Iol czelekedēsünkkel halakat aggyunk, és az mi Iol czelekedēsünket, olly kedueffen fogadgya mi tülünk, az mi vrunk Iesus Christufert, és az igaz hitert, mint istennek aldozatit. 1. Petri 2.
2. Masodik okaért; hogy az mi mennyei bēnt atyank az mi Iol czelekedetinkből di cōdētēfēk emberek előtt. Mat. 5.
3. Harmad okaért hogy az mi hitünk gya korlattassēk és neuekeggiēk az Iol czelekedēsēkkel mint bēt Pal iria az Ephesus belieknek. Ephe. 2.

Christus Iesusban teremttünk az Iol czelekedetekre, mellyeket isten meg bērtet hogy azokban iarnank.

Ephe. 4. Semmi ēktelen bebed az ti batokból ne barmaggyēk, és ne akariátok meg haboretani az istennek bēnt lelkēt, kibent ű ne iegyeztetnetek varzagra.

Azert

Azert akkik Iol nem akarnak elni az bēnt lélek istent meg haboreyttak és az ű bēueknek templomabol ki űyk kiken ostan az őrdög hatalmat vīsen.

4. Negyed okaért hogy az en Iol czeleket detem az en hitemnek iegye bizonyaga es czeghere legyen, hogy fele baratomat nyaualyaiaban meg seghellyem es ino deytcam űtet Iol elettre. Matt. 7.

Az Iol fat az ű Iol gyümölcszerül esmerik meg.

Otődik okaért hogy en magamis az Iol czelekedeteknek általa bizonyos légyek istentül való hūatalomrul es idueffegē, rul. 2. Petr. 1. Mert mikort en Iol tētemi nyemuel meg ekesseytem fele baratomat; meg esmerem hogy nē hamis hittem vagyon de ig has keresztien vagyok. Az hit az Iol czelekedeteknelkül meg holt Iacobi. 2.

Tan. vagyonē az Iol czelekedetnek érdeme? Mes iollehet az mi Iol czelekedetünk az bün nek boczanattiat, az idueffeghet, az őrdök halaltul és az őrdögtül való meg baba dulaft, soha nē érdemelhetik, mert eeket az Iesus Christus, csak űnen maga ne.

kő k

könk nyerte és erdemlette ſēt halálaua
véreuel.

De maga a mi io cselekedésünknekis na
gy sok lelki és e velaghi erdeme vagio
Istennek ingyen valo igheretéből, nem
hogy valamivel tartoznak nekünk a
isten. De hogy ű mi nekönk a ű ſent
ergalmaſſagabol meg Igherte és beſe
deben ighaſ nekönk a ű ſent fogadaſat
meg aggya a ű ſentſeghes neueert. Es
lollehet a mi io cselekedetünk a törve
nynek be tellyeſſeytételul meg ighen
tauolly vadrak és űnenmagokban ighē
felſeghek czonkak, vndokok, és sok kēp
pen, meg fertegettenek a mi testunk
ben lakozo bünökert.

De maga aert, a ű ſent ſianak, mi vrunk
Iesus Chriſtusnak erdemeert és a ighaſ
hitert, azokat meg koronaſſa és minket,
minden ioual be tōlt nagy bűſegheſ
ſen, itt e velagban, és a örök eletben.

Tan. biſonyeſſe, meg hogy a io cseleke
detnek erdeme vagyon?

Mes. ſent Pal aſt iria. 1. ad Timo. 4.

A lambor keregtieni eletnek igherete va
gyon mind e vilagon, mind a mas ve
lagon.

Chriſ

Chriſtus vrunk a ſent Euangelionban
ekképpen ſola a io cselekedeteknek er
demerül.

ſent mattenal Mat. 10. valaki csak egy
pohar hideg vizet adand eggyknek a en
kicſinyeknek a ighaſ tudomanyert el nē
veſti ſutalmat.

ſent marknal: Mar. 10. ſaſ annit veſen ē
rette itt e velagon, de haboruſaggal, és
a lōuendō velagon a örök eletet.

ſent Lukacſnal: Luce 6. aggyatok es a
dattatik nektek.

Exodi. 20. tiſtellyed atyadat es anyadat ho
gy hoſſu eletu legy e földön.

Eſaias propheta, Cap. 58. ſegd meg a te
kenyeredet a eheſnek, és a ſükölko
doket, Budofokat fogaggy be a te ha
ſadba, mikoron.

Megetelen embert laacſ, feded be űtet
és a te teſtedet veredet meg ne vtally
ad, akkoron, a iſtēt te ſeghedſegul biuod
és ű tēghedet meg halgat, és nyugodal
mat aadd neked a vriſten, és ollyan leſ
mint a ſēpp harmatos kert, és mint a
ki folyo kut fū, kinek vize ſoha meg
nem fogyadkozik.

A

Az az annit aadd neked az vr isten, hogy mindenkor masnakis adhacs, mint az ki folyo kut fu, de azért soha te meg ne fogadkozol, es mint az sepp kettre az mellynek gyümölcséből sok iaborok esnek, mennyei harmatt száll: azonkeppen az te io teteményedre istennek aldomas sa száll menyorszagból.

Áért gyakorlyuk az mi hitünket minden nemű io cselekedésekben, mellyekre az isten minket teremtetett hogi azokban larnank. Esmeriük meg es tisztellyük az istennek ergalmassaganak nagy voltat hogy es mi kisedes es féltelmes io cselekedetünket, nagy sok Iutalmakkal, meg aian dekozza es meg koronaazza, es velagon es az örök életben. Amen.

AZ IMADSAGRVL.

Tan. Mond meg ennekem mi legyen az Imadsag?

Mes: minek előtte az Imadsagot meg mondanok mi legyen, búkseg meg tudunk, hogy az Imadsag kettőt foglal u magaban.

Az

Az könyörghes es az hala adast.

Az könyörghés az, mikort az istentől valas mit kérünk es az u nenet segedségül hívjuk búksegünknek Ideén.

Az hala adass az, mikoron az istennek vélünk valo io teteményéről meg emlékezünk es halakat adunk, meg esmeruén hogy mi nekünk menyorszagból, istentől seghedelé adatot, mellyért mies ütettistellyük dicseryük es fel magastallyuk nagy hala adasokkal.

Iruan vagyon az Imadsagnak mind es kétsébe sent Daidnal az zoltar könyben Psal. 49. hiy enghemet (vgy mond az vr isten) seghedségül, haborusagodnak napian, es en teghedet meg sabadetalak es te enghemet tisztelni kezdés.

Az hol azt mongya: hiy enghemet seghedségül: parancsoltatik az könyörghés.

Az hol peniglen azt mongya: es te enghemet tisztelni kezdés: jelentetik az hala adas.

Tan. Micoda azért az bizony keregyeni könyörghess?

Mes. istennek fiainak mélséghes, fohaszkodasok sent léleknek ihléséből.

Awagy

Awagy, keresztieneknek istenuel valo bi-
zony beßellések, meg nyomorult lelki
ßeghényeknek kéüanságok és igaz hit-
ből valo bügo-ságoss könyörghések,
valami búkseghecs dolognak meg nye-
résért, Christusnak általa, ű bentseghecs
neuébe.

Agért akkik nem búuból foháskodnak es
nem hitből könyörögnek ezek csak aia-
kokat mögattyak faragttiak kikerül Boll
az Christus: Matt. 15. Ez ennépp (vgy
mond) csak aiakaual tistel enghemet, de
az ű búuek nagy tauolly vagyon en tús-
lem: hyaba awagy hasontalanul tistel-
nek enghemet emberi ßerzéseknek tanu-
sagat és parancsolattyat tanituan.

Masodßor akkik semmit nem kérnek
Imadsagokban, ha nem csak mint egy
ßakmant, ki dörögik egyy ßokasbol hoz-
gy csak túle meg menekedhessenek ez-
ek sem Imadkoznak, ha nem csak aia-
kokat és nyelueket faragtyak.

Harmadßor akkik nem az Christofnak
hanem egyeb ßenteknek általa kérnek
valamit az atya istentúl: ez ekis nem ig-
azan Imadkoznak: mert az Christus le-
sult meg

sult meg tagadgyak mi egyetlen egyy
közbe laronknak lenni az atya isten e-
lött, kinek eleibe senki be nem mehet ha
nem csak az egyy Christus által, Mint
ünönmaga meg monda Ioan. 14.

Senki nem mehet (vgy mond) az en a-
tyamhoz ha nem csak en általam.

TAN: MICZODA AZ KÉPP VTALOKNAK IMAD- SOGOK:

Mes. Hiiaba valo berbetelés, hasonnel-
kül valo beßed ßaporeytas, istennek ka-
romlása, és meg czufolása ertelemnelkül
valo ßolozmaknak es Imadsagoknak
meg fokasítása, mellyeket az Christus
meg tilta. Mat. 6. Mikoron Imadkoztok
ne akariatok sokakat ßólni, mint az po-
ganok tesznek kik azt aleyttyak hogy az
ű sok ßolasokban halgattatnak meg.

Ime itt hallod, hogy akkik nagy hoßbu er-
telemnelkül valo ßolozmakat tartanak
akkik nagy sok ezer aue mariat le berbe-
telnek ßantalan pater noster ki perget-
nek: ezek nem keresztienek ha nem po-

H ganok

ganok Christushnak mondása szerint,
 Azért batorkeüesett Imadkozással csak buz-
 go lelekkel igaz hitből miuülyed.
 Az keües lo kellemetösb istennel hogi né
 mint az fok hituan.
 Tan hat miért monda az Christus Lu. 18.
 es bent Pal. 1. Tessa. 5. hogy búnetlen
 Imadkozzunk, hissem az hoüü Imadsa-
 got ertik rayta?
 Mes. az búnetlen valo Imadkozas nem az
 fok beüedben aall; ha nem az búunek
 minden koron istenhez valo fohazko-
 dasaban. Azért ember batron kezü mun-
 kat tegyenis, csak hogy lo hite legyen,
 es búue legyen az istenhez mindenkoron
 Imadkozik.

TAN. HANY FELE DOL- GOK SZEÜKSEGHE- lek az keresztény imad- saghoz

Mes. ött fele dolgok.

1. Elsö az istennek parancsolattya.
2. Masodik az istenek fogadasa es igherete
3. Harmadik az igaz hit.

Negye

4. Negyedik az mi búküügünk.
 5. Otödik az Christus Iesusnak neue.
 EL SÖ. Az istennek parancsolattya mert
 ü azt parancsollya. Deutero. 6.
 Az te vradat istenedet Imadgyad es ego-
 gy ü maganak solgally.
 Christus vrunkis ekeppé parancsola Mat.
 7. kerietek es el vesitek, keressetek es
 meg talaliatok: görghessetek es meg nit-
 tatik ü nektek.
 Touabba Mat. 26. vigyaztatok es Imad-
 koztatok hogy késertebe ne iussatok.
 Es parancsolatra igaz vgyan tartozunk
 mint az egyeb parancsolatokra.
 Azért mint az tüz parancsolatnak meg töre-
 seert: Azonképpen ezértis, hogy ha nem
 Imadkozzunk, meg büntett minket az v-
 risten: mert az Imadkozas is az masodik
 parancsolatban be foglaltatik.
 Annak okaért az istenek parancsolattya in-
 deczon mindé embereket az Imadagra.
 Es lenki azt ne mongya: En nem Imad-
 kojom, mert méltatlan vagyok az Imad-
 sagra, né tudom ha meg halgat vagy né
 halgat az isten. Effele beüednek minden
 ember bekét haggyon mert az isten in-
 gyen

H ij

gyen sem parancsolta volna a; Imadsa-
got, ha meg nem akarna halgatni.

2. Masodik a; istennek fogadása es ighe-
reté melly minden Imadsagoknak erő-
séghe es fundamentom. Mert ha a; istē
nekōnk igheretet nem tōtt volna, senki
meg nem tudhatna, ha meg halgattya a;
mi Imadsagunkat, awagy nem.

De meg Ighere mīnekōnk a; Christus Ie-
sus, es vgyan bizonnyal meg es kōuek
nagy fogadsagra, hogy valamit ū tūle ké-
rünk, vagy ū neuēbe a; atya istentūl, ne-
kōnk bizonnyal meg adattatik monduā.

Bizonny bizonny mondom tīnektek valamit
kerendetek a; en atyamtul en neuembe
tīnektek meg aggya. Ioan. 16. Es vala-
mire kerendetek enghemet en neuembe
en a; tēsem Ioan. 14. Annak okaert va-
laki Imadko;ni akar, vegye elő a; isten
nek igheretēt, es őrōmest Imadko;hatik
mert tuggya hogy istētūl meg halgattatik
mert a; Christ⁹ Iesus hyaba nē eskōt meg.
Tan. ha a; isten illyen nagy fogadasokat
tōtt a; keresztieneknek, hogy bizonnyal
ūket meg halgattya: Tebat miért nem
aggya meg ottan a; mit tūle kérnek
neha

neha kérünk ūtūle βa; forintott, de a;
ért vgyan nem aggya meg.

Mes. lollehet a; vristen ottan meg halgattia
a; mi kōnyōrghefūnk: De maga a;
meg adasat néha el hallattya Iob ūdōre
a; ū Bōlcsefēghe βerēt, hogy a; mi hi-
tūnket gyakorlly, es meg kīserghesse
ha ū benne nem ketelkedunk. A;ert
mongya abacuc propheta, ca. 2. ha kēse-
delmestēghet tēsem, ūtet meg variad,
mert lūtōnn el lū es nem kēsek.

Awagy ne talam lattya a; vr isten, hogy a;
mit tūle kīrünk nincen nekōnk Idueffe-
gūnkre, es a;ert halastya el a; mi kērel-
mēfūnknek meg adasat.

Mint e; földi atyais nem aggya ottan meg
a; ū fianak, a;okat, a; mellyek ū nekie
nyaualyatara volnanak.

E;enkeppen a; mi mennyei βent atyankis
el valtoztattya a;okat a; mellyek nekōnk
sem Idueffegūnkre, sem hasznalatunkra
nincenek: es ollyat aad mi nekōnk a;ok
hellyēbe, hog melly nekōnk Idueffegun-
kre es elōmenetunkre lēsen. Awagy ūdō
Iartaba vgyan a; minen kērelfūnkētis
nekōnk meg adgya: es e;enkeppen min-

H in ket

ket meghis meg vigasztal, es soha hűaba
es üressen tüle el nem boczat.

Touabba aztis iol meg kell itt gondolnunk
hoggy miképpen két fele az igheret, lelki
es testi dolgoknak igherete, azonképpen
mi nimelleyeket haval kerünk nymelley
eket hanelkül, hoggy mindeneket az istē
nek akarattyara haggyunk, mint az mi
atyánkban mongyuk: légyen te akara
tod miképpen menyben, azképpen es
földön.

Hanelkül kerünk azokat az mellyekről, kí
uallýképpen es neuezet berént, az isten
nek akarattyara, nyluan vagyon. Mint az
bűnnek boczanattyat, az üduességhet, az
scent léleknek aiandekat es az örök éle
tet bizonyall kell kėrnünk minden ha
nelkül: mert ezekről az istennek akara
tya nyluan vagyon, es vgyan meg ne
uezte ezeket az bent irasokban, azért va
lamikor ezekeket, kírünk eggy czeppet se
ketelkedgyünk, De vgyan bizonyal
higgyuk, hog azonhoraban minket meg
halgat az vršten, es meg aggya mi ne
kőnk az mi kírőfunkt.

De az testi awagy az üdő berént valo igher
rete

reteket, haval kell kėrnünk tudni Illik
hoggy ha istēnek tıstességhere es nekőnk
üduességünkre vadnak aggya meg mi
nekőnk. Mint mikoron azt kerünk ho
gy minket betegségünkől, nyomoru
sagunkból awagy seghēségünkől meg
sabadécson, az ű akarattyara kel had
nunk, es ha mind larast meg nem saba
dētis, azért bizonyal hyggyuk hoggy ű
neki keduesek vagyonk vrunk leius
Christusért, es ű mi nekőnk kegyelmes
attyank. Azért hoggy ha azt akarais ho
gy meg vala meli ideiglen senuegy
ünk arrais kések legyünk es az mi habo
rusagunkban, betegségünkben seghen
ségünkben es mindennemű Nyomo
rusagunkban enghedelmesekek legyünk
az mi istenünknek.

Mint bent Dauid kyrally mikoron orsá
gabol sarki vettetet vala, haval könyő
rőg vala, de azért az sarki vetēstis őró
mest senuedi vala, istennek enghedel
mes vala az ű nyomorusagaban es es
bebedeket mongia vala: Ha az vrštenek
kellemetes lessek orsagomba iktat eng
bemet ha peniglen azt mondangia enne

H iij kem

kem nem kélleß, arrais kéß vagiok aß légyen ammit ű akar ekképpen könyörög vala aß poklosis bent mattenal aß Christusnak: vram ha akarß enghemet meggyogeythacß:

Annak okaért mies kériük aß vrissent hogy minketis megßabadeycßon, de aß ert ha aßt akaria hogy meghisßenuegyünk arrais kéßek legyunk, es mikoron minekünk Iduellsegünkre leßen, minket meghßabadeyt.

Harmadik bukseghes dolog aß Imadsag hoß aß tökéletes hit: hogy bizonyal hygyünk istennek igheretinek hogy bizonyal minket meg halgat aß ű bent fiaért. Aért semmit ne ketelkegyünk aß ű fogadasaban. Mert akki ketelkedik hassonlatos (vgy mond bent Iacob apostol Iacobi. 1.) aß tenghernek habiagos, melly aß beltül Ide stoua haborgattatik: es llyen hitetlen ember ne reméllye hogy aß elő istentül valamit végyen.

Aért ne nizzed se bűnös voltotad se megtatlansagodat, de higgy aß istennek fogadasanak, es bizonyal meg halgattatol es meg vigasztaltatol, aß Christusért
kinek

kinek erdemért, minden Imadsagunk kedues aß attya istennek ellöte.

4 N E G Y E D I K aß minen buksegunk, mellyet aß istenek be kel ielentenünk es aß ű semei előtt minden nyaualyankat kikell teriestenünk aß mellyeknek miatta indultatuk aß könyörghefre. vagi ű tünle kériünk hitet, remensseghet es beretetett Vagy eghessseghet, kölcsseghet es io berencset.

Vagy bekesseghet, io feiedelmet es io lelki pastorokat.

Vagy hogi minket meghßabadeycßon minden lelki teuellyghesektül, testi haborusagoktul, es effele akar mi buksegunk legyen.

De mindenkoron esünkbe lüssön, hogy aß üdö berent valoakat haual kériük es aß örökke valoakat hanelkül.

5 Otödik aß Iesus Christusnak neue mert nem aß mi méltosagunkért sem aß mi aietatos Imadsagunkért halgattatuk meg, hanem csak Christus Iesus vruknak neueért aßaß ha bigandunk aß Christusban, es ha hiengyük hogy csak aß Christusért vagiunk keduesek, es csak ű érette fo

H v gadgya

gadgya el aꝯ mi imadsagunkat aꝯ attya
isten, kinek eleibe senki be nē mehet ha
nem csak aꝯ Christus által, es csak aꝯ ű
erdemeert halgattatunk megh.

Aꝯert akkik eggyeb ſenteknek általa kő
nyörőgne, awagy űnőn magok eggy vak
merősegből be tőrne, es alayttak hogy aꝯ ű
aieratossagokért halgattatnak meg, eꝯek
istēnek boꝯſu halasat es haragyat nyerik fe
iekre, mert ű senkit kőbe iaronelkül nē aꝯ
kar meg halgatni es Tőbb kőbe iarot sen
kit be nē veꝯē, ha nē csak aꝯ ű tulaydō eg
gyetlē eggy ſēt fiat Christus Iesus vrunkat,
kirū ſēt Pal aꝯt mōgya, eggy aꝯ kőbe iaro
istē kődött es ember kődött aꝯ ember Iesus
Christus ki űnőnmagat valcagul ada min
denekert. Touabba aꝯ Christus űnőnma
ga aꝯt monda: Ioan. 14. Senki nē mehet aꝯ
en atyamboꝯ ha nē csak en általam, en va
gyok aꝯ ayto, en vagyok aꝯ ut Ioā. 10. vala
mit en neuembe kēredetek, aꝯ en attyā meg
aggya ti nektek. Ioan. 16. Tan, micꝯo
dat külőmbőꝯ aꝯ keresztieneknek Imadsaga
aꝯ tőrkőketūl, aꝯ ſidoketūl, es mīd aꝯ poga
Mes: ketképpen külőmbőꝯ. (nok etūl:
Előſer mert aꝯ keresztienek aꝯt, aꝯ istent
Imad

Imadgyak, akki mondatik mi vrunk
Christus Iesusnak dicőſēghes ſent atty
anak, ki űnőnmagat meg ielentette aꝯ
ſent Irafokban es aꝯ ű ſent fiaban.

Masodſor aꝯt hiſik aꝯ keresztienek, hogy
aꝯ egy kőbe iaro Christuſért halgattat
nak meg es csak ű érette fogadgya el
aꝯ attya isten aꝯ ű Imadsagokat,

De aꝯ tőrkők ſidok es mind aꝯ poganok
nem aꝯ mi vrunk Iesus Christuſnak di
cőſēghes ſent attyat Imadgyak. lolle
het ighen kēkednek vele hogy űkis aꝯ
eggy nagy istent Imadgyak akki aꝯ ſő
det mennyet teremtetten. De nē valyak
hogy eꝯennagy isten aꝯ mi vrunk Ie
suſnak dicőſēghes ſēt attya volna mert
űk lehetetlen dolognak mongyak hogy
aꝯ istennek fia légyen. Aꝯert űk nem
aꝯ biꝯony istent Imadgyak, es nem iga
zan Imadkoꝯnak, mert vgy kell Imad
kőni, hogy aꝯ egy istent mi vrunk Ie
sus attyanak vallyuk.

Masodſor, aꝯ tőrkőknek ſidoknak es aꝯ
poganoknak ninczen kőbe iaroioꝯ aꝯ
ert űk mind kétſēggel imadkoꝯnak, es
nem tuggiak biꝯonnyal ha meg halgat
tatnak

tatnak, mert nem hisznek az Christusbán
kibé az atya isten űmagatki ielente, sőt
meg tagadgiak hogi az Christüs sem
isten, sem istennek fia, de csak egy pro-
pheta volt mint machumet. Azert űk né
igazá imadkoznak, mert kétfeggel Imad-
koznak, niczen igheretek mellyből meg
tudhatnak hogy űket az isten meg hal-
gattya.

Azert az imadsak, keresztien anya bent egy
haznak tulaydön ezelekedete, egyeb,
nepeknek könyörkhések nem monda-
tik imadsagnak, hanem csak az kereszt-
eneke, mert mi az mi vrunk Iesus Chris-
tusnak dicőseghes bent attyat Imad-
gyük, es hiszük hog meg halgatunk
az mi köbe Iaronkert az Christüsert ki
az atya istennek bent fia mint űnönma-
ga az atya meg kialta az eghből, mikor
az Iordan víziben keresztelkedik vala bē
Ianoftul az Christüs.

Ez(vgy mond) az en berelmetes fiam űtet
halgassatok.

Touabba az Christüs őrdögöket űge, halat-
takat tamaűta, es nagy cūdakat tūnn.
De azokat nem tehette volna ha bizony
isten

isten nem volt volna. Azert hazudnak
az törökök kik meg tagadgyak az Chris-
tusnak bizony istenseghet.

Mi űtet bizony istennek es bizony ember-
nek vallyuk, es eggyetlen eggy köbe
Iaronknak. Kiért kétfegnelkül meg hal-
gatunk minden bűkségünkben nyo-
morusagunkban.

AZ MI ATTIA KRVL.

Tan: Mond meg Immaran miképpen kell
Imadkozný?

Mes. Az mi vrunk Iesus Christus minket
arra mīta, mint meg írta bent Matt. ca.
6. hogy mikort Imadkojunk ezt mon-
gyuk.

Mi atyánk ki vagy mennyekben.

1. Szenteltesd te neued.
2. Iűdön te orűagod.
3. Légyen te akaragod mikint menyben
es földön.
4. Mi kenyérűnket minden napiat aggy-
ad nekőnk ma.
5. Es bocűasd meg nekőnk az mi vetetű-
ket, miképpen mīes meg bocűatunk ne-
kőnk

könk vitetteknek.

6. Es ne viggy minket késértetbe.

7. De Babadeycz minket gonosztul. Amen.

Es Imadsagot senkinek nem kell meg vatalni mert az vr Iesus Christus ünönma ga Berze, es hett kérelmésekre el ota, melyekben minden búklégünket rőuidedē be foglalala,

Tan. Magyarađd meg Immaran mind az hett köniörgheseket, es előőr mond meg miért kezdgyük ekképen el: Mi atyank, hogy nem mongyuk: Mi vrunk, awagy mi birank?

Mes. Mert az vrnak neue felelmes, es az bironak neuegetē rettenetes. Azért az kegyelmes isten nem akara magat sem bironak sem vrnak neuegetni, hogy minket ű tūle el ne rettentene.

De akara itt atyanak neuegetni: mert az atyanak neue, io akaratnak es kegiel meffegnek neue: hogy mi ű hōgaia folyamnak nagy biōdalomnal, mint lofiak kegyet atyankhoz. Az isten mi nekönk atyank, es mi ű fiaí vagyunk az hitnek általa, mint Iria Bent Ianos. loā 1. hatalmat ada nekiek istennek fiaíua len

ni

ni azoknak akkik hišnek az ű neuebe. Touabba nem mongyuk hogy en atyam. De ekképpen mongyuk mi atyank.

Mert az keresztien ember nē csak ű magaért: de minden keresztienekert kōšōnseghes képpen tartozik Imadkošni, mert az atya fiui Beretet igaz vgyan őrlē masembernek előmenetet mint az ű tulaydon io Berenczeiet: es igaz vgyan bankodik fele barattyanak nyavalyáián, mint az űn maga tulaydon kár vallásán, es ezért mongyuk kōšōnseghes képpen (mi atyank) hogy az egymashoz valo Beretet ki lelentenők.

Tan. Miért tišed ezt hōga, ki vagy mennyekben?

Mes. hogy meg valaštanok az mi atyankat es edes istenūket ki mennyekben vagyō, es földi atianktul, ki az bűnnek es az halálnak birodalma ala, es mindē nyaualliašagnak alaia vettetett, mint akar mellyekünk: ki mīket meg nē Babadeyctat, sem az bűntūl, se az halaltul, mert űis bűnős es halando. De az mi mennyei Bēt atyank földet mennyet be tellyeseyt, az űnagi hatalmašagauaí ki mi velünk mind

dent

dent Iot tehet es akar tennie, mint kegyel
mes edes atyank.

Tan. neued elö Imaran aꝯ kõnyörgheseket.

MES: SZENTELTESSÉK TE NEVED.

Eꝯ első kõnyörghes ßool, aꝯ istennek dicꝯó
segherül aꝯ Euangeliomnak hirdetése
rül: keresztien anya ßent eggy haꝯnak,
aꝯ hitben es aꝯ Io életben valo éppülése
rül. Mert aꝯ istennek neue esmeretet ie
gieꝯ miképpen cꝯak eggy varasbanis em
bert neuérül ßoktanak meg lelni es meg
esmerni.

Tan. Mellyik aꝯ istennek neue mellyrül
ütet meg esmeriük?

Mes: Aꝯ istennek neue hatalmassag igas
sag ergalmassag es minden Io.

Aꝯ ßentelés peniglen, dicꝯéretnek monda
tik magyarul. Aꝯért aꝯ istennek neue
akkoron ßenteltetik mi kõꝯtünk, aꝯ
igaꝯ hitnek es io életnek általa, mikoron
aꝯ Euangeliom igaszan hirdettetik mi kõ
ꝯtünk es aꝯ által meg kegyiük ütet es
merni hatalmas es erꝯs istének lenni, ki
minket

minket oltalmaꝯ es rulunk nagy gödöt
vissel. Akkoron ßentellyük aꝯ ű neuét,
mikoron hisꝯuk ütet kegyelmes es ér
galmas atyanknak lenni, ki minket aꝯ ű
ingyen valo ergalmassagabol, meg űd
ueꝯet, meg igazet, meg ßentel, es minden
loual be tellye sꝯeyt es eꝯeknek esmerete
ból kegyiük mies aꝯ istent ottan ßeretni
dicꝯérni es fel magasztalni, melly dicꝯéret
mondatik itt ßentelésnek.

Tan: ha aꝯ isten ßent hogy ßenteltetik?
Mes: aꝯ isten ű magaban soha nem ßentel
tetik, sem nagyub ßente nem lehet mert
aꝯ ű terméßetében el változtathatatlan
allat.

De mi bennük akkoron ßenteltetik miko
rö es velag ütet meg esmeri es dicꝯéri aꝯ
ű mi hoꝯgank valo kegyelmességhet es
io akkarattyat, mellyet. Ki ielēte aꝯ ű ßet
fiaban es aꝯ ßent euangeliomban.

Touabba mikoron hisꝯunk ű benne, es
Iamborul élünk es földön, ütet Imadgy
uk es ütet hiyiuk seghedsegül, akkoron
ßenteltetik aꝯ ű neue mi kõꝯtünk.

Aꝯért rőuitedē es aꝯ sōmaia es aꝯ ertelme:
kérünk edes atyank engedgyed, hogy mi
1 ßentel

Bentelhefsük a; te neuedet igaz hittet es
io eleittel. Aggyad hogy a; euangelium
igazan hirdetessek mi kööttünk melly
nek általa, mindenek meg esmerhesse
nek, es diczerhessenek teghedet a; te bent
fiaddal es bent lelekkel egyetembe.

Ronczell minden hamis tudományokat
hamis sentsegheket. Baluany Imadaso
kat, sem fen vésző igazságokat, es tün
dokló tettetett iamborsagokat.

Töry ell vr isten minden neuket, mellyek
ben soktanak emberek bizni a wag, üd
uesssegheket helyyheztetni, hogy csak a;
te bentseghes neued benteltessik min
denütt.

IEVIOENTEOR SZAGOD.

Tan. miczoda a; istennek orsaga:

Mes: ket fele orsag vagyons: eggyk. ördög
nek orsaga: másik istennek orsaga.

A; ördögnek orsaga, bűnnek halálnak
es örök karhozatnak orsaga mert a; bűn
nek goldgya halál es örök karhozat.
Roma, 6.

Touabba.

Touabba ketsegek czalardsagnak hasu
sagnak es gilkozsagnak orsaga: mert
a; ördök gilkos, ember öldöklő es mindē
hasugsagnak atya. Ioan. 8.

A; istennek orsaga igazság békesség es bēt
lélek istenben való nagy öröm bűnnek
boczanattya, léleknek nyugodalma es
örök elete. Ro. 14.

A; ért itt mi azt keritük hogy a; atya isten
roncza el mi kööttünk a; ördögnek or
sagát, a; bünt a; halált, es a; örök karho
zatot: A; hamissagot, a; gyűlöseget, es
minden bűnre való gonos keuanfago
kat es lüönmi reank a; ü bent orsaga,
igazsaga békességhe, es vigasztallyon meg
a; ü bent lelkeuel, a; a; igazságon meg
minket aggyon lelki békességget es bent
lelekben való nagy örömet. Boczassa
meg minden bűneinket, hogy a; ü orsa
ga mi kööttünk meg öregbüllyön, el
teriedgyen, meg viragozzék es meg gyü
molcsozzék, hogy mi iamborul es tistat
elhefsünk, a; mi kirallyunkat Christus
Iesust meg esmerhesük, es tistelhesük
a; ü orsagaban.

Touabba sabadeiczon meg minket a; se
tetseg

I ij

tétsegnék haralmassagabol es helyheztel
sen minket az ű berelmetes fianak, orsa
gaba ky minket űhoggia haytuan mi rai
tunk orsagollyon mint igassagnak űd
uességnék örök életnek es minden Bol
dogagnak örökkyrallya ki minket ol
talmason büntül, halaltul es gonos gy
örödö lelké esmerettül. Aggyon mi ne
kónk bent lelkiét ki minket istennek ig
heienek altala meg velagoseycson es jét
aiandokiual meg erösseycen.

Tan. han képpen lu mi hoggank az Isten
nek orsaga?

Mes. ket képpen.

Eggyképpen űdöberént es velagon, az bet
Euangelionnak es az igaz hitnek altala
Masképpen örökkül örökke, mikoron az
örök bodog orsag mi nekónk iouendö
re ki ielentetik.

Azért mind az kettöt kerüük.

Először hogy it es földön orsagollyon mi
raytunk az ű bent ighéiuel es bent lelké
uel. Masodszor hogy az örök bodog
sagnak orsagabais minket be vigyen
es ne haggyon minket sok ldeiglen es
gyarlo velagö de hely heztessen minket
az bent

az benteknek bodog tarsasagaba.
Annak okaért es röüdeden az Sommaia.
Mi édes atyank kerünk teghedet, Biry
Tanéc es igazgass minket az te bent lel
keddel, hogy az te bent ighednek hihel
sünk. Ron. cell mi benünk az ordoga
nek orsagat es minden czelekedetit: kezd
ell mi bennünk itt es földön az te orsago
dat, hogy mi teneked örökös fiaid lehel
sünk az te orsagodban, melly kezdettül
fogua, beresztetuén vagyon minden va
lastottaknak. Az mi vrunk Iesus Chris
tusért. Amen.

LÉGYEN TE AKARATOD MIKÉPPEN MENYBEN ES FEOLDEON.

Tan: Micoda az istennek akarattya?

Mes: fuképpen valo akarattya es, hogy az
ű bent fiaban higgyünk, es ütett halgas
suk, mint az eghol, minekónk ki alttya.
Ez (vgy mond) az en berelmetes fiam
ütet halgassatok. Az Christus peniglen
ast monda. Ioan. 6. Ez, az en atyamnak
akarattya, hogy minden valaki azfiat
I ij lattya

lattyá es híbē ū benne, örök életet valhas
son. Aert aꝯ vr isten aꝯt akaríá hogy
halgafsúk es meg esmeriúk aꝯ ū bent fi
at, kinek általa, betelheffúk diczerheffúk
es seghetségül hiyhassuk aꝯ mi nennyei
bent atyanknak neuét, bihassunk ū bē
ne, keresiúk aꝯ ū orsagát, es örök életet
birhassunk.

De aꝯ ordógók es aꝯ ū tagiai aꝯ kegietlenek
ellene tamadnak aꝯ istēnek akarttának
ellenkedő akarattal, hogy minket el sa
kassanak, aꝯ ū bent fiátul es bent ighéie
tül: nem akariak hogy aꝯ attya istennek
neuē mi kődöttünk benteltesfik, sem ho
gy aꝯ ū bent orsaga mi reank lūion.

Akariak istennek igheiet tülünk el faionē
tani, es bent hitet sūunkból ki binleni,
hogy mi ragaskoggyünk, hamis tudos
manyokhoꝯ hamis neuekheꝯ, es emberi
sergeseknek vesedelmes bent seghetheꝯ.

Aert kirünk teghed mi kegyes atyák tarcs
meg minket aꝯ te bent fiadnak hitében,
oltalmaꝯ meg minket aꝯ te akaratodban
roncs ell aꝯ ordógnak, es minden kegyet
leneknek aꝯ ū akarattyokat hogy mind
menyben, mind földön csak aꝯ te aka
ratod

ratod legyen.

Touabba aꝯ istennek akarattyá eꝯ, hogy
minden ember aꝯ ū hiuatalaban es rende
ben örömeit el larion, fele barattyanak,
es aꝯ ū hogga tart oꝯoknak hiuen solgal
lyon, istennek parancsolattyá berent, es
aꝯ haborusagoknak benuedesere min
den késs legyen. Mert mint bent Pal iria
aꝯ romabelieknek Ro. 8. ak kiket isten
el választott aꝯ örök elettre, akaríá aꝯokat
hassonlatosoknak lenni aꝯ ū bent fianak
abrazattyahoꝯ.

De aꝯ Christushnak abrazattyá eꝯ velagon
vtalatos, eꝯ nyomorék volt, mert ū tōuis
koronauál meg koronazatek ostorok
kal meg verettetek, aꝯ keregt fara fel fe
beytetek es aꝯ istennek haragianak haral
mas habiai ūter el burétak. Annak
okaért akaríá aꝯ vr isten hogy eꝯ ū bent
fianak abrazattyahos mi eꝯ hassonlato
sok légyunk es eꝯ velagon minden be
tegséghet, kofsagot, kar vallast, seghē
seghet, boszúsagot, embereknék gyű
löseghet, es minden nyomorusagot örö
meit el benueggyünk.

Aꝯ haborusag, nem haragnak iegyē, de istē
nek

nek hoggank valo io akarattyanak bi
gonfaga, nuha az testnek es az mi akara
tunknak ellene vagyon, mert az vristen
minden fiat meg veri akkik berett es vo
gy veszi u hoggala. Prouer. 3.

Agert es, az sommaia.

Kerunk edes atyank roncs meg az mi
akaratunkat: hogy mikoron kulomb ku
lomb haborusagoknak, betegsegeknek
kar vallasoknak altala minket meg sa
nyargacs az te akaratodnak mindenben
enghedelmesek lehessunk, es ha valami
gonos berencze tortenendik mi raytunk.
Aggyad hogy azt se ordognak se gonos
embereknek ne tulaydoneczuk. De his
hessuk hogy az mi seiunkrul, meg csak
hayunk sala sem veshet el Az te aka
ratod nelkul. Aggyad hogy minden ele
tunket rendel hessuk az te bent akara
tod es paranczolatod berent, hogy mi
keppen menyorsagban az angyaloka
te akaratodat tesik azonkeppen foldon
mi es, tehessuk. Amen.

MIKENYEREVNKET
MINDENNAPIAT AG
gyad

GYADNEKEVNK MA

Tan. mit erte az minden napi kenyeren
Mes. az kenyér ket fele: lelki es testi.

Az lelki kenyér istennek ighéie, es Chrikus
nak bent teste bent vere, mellyekuel eell
az lelek, mert nem csak kenyéruel eell
az ember, de minden ighéuel, melly iste
nek saiaabol sarmazik. Deutero. 8.

Az testi kenyér, mint arany saiu bent Ia
nos mongia, ieggi mind azokat mind az
mellyek buk seghesek, es jelen valo élet
nek meg tartasara: Tudni illik, életet etelt.
Italt, oltogetet, ruhaatot, sarut, süueghet,
haat, örökseghet, boldot meöket. Barmo
kat kölcséghet es gaddagsagot.

Touabba. lambor as sony feleséghet, eng
hedelmes fiakat es lo solgakat.

Igas feiedelmet es oltamat, egyenes kösleg
het, es io tancs adokat, békeséghet.

Io baratinkat, es labor sombed saghinkat.

Bölcséseghet, io tudomant, okos tanacsot
es minden lo berenczet.

Touabba boldonknek gabonának es min
den fele földi gyomölcsünknek io termé
set, io üdöket, csendes egheket, es ideibe
valo

való mennyei sópp harmatokat.
Ezket peniglen hual kel minekünk kera-
nunk az istennek io akarattya berent, ha
ú neki tiűstefeghere, es mi nekön úd-
uességünkre vadrak aggya meg mi ne-
kők, az ú neuének dicőflegheert.

Egokrül Booll az Christus Matt 6. elöber
keressetek istenek orßagat es mind egök
meg adatnak ti nektek.

Szent David aꝫ goltar könyben Psal. 102.
aꝫ kenyer meg erőssyte embernek ele-
tét es. aꝫ bor meg vidaméyttya ſűuét.

Touabba: minden allatok te tñled varnak
vr íften, hogy ű nekyek eledelt aggy al
komatos űdñben.

Mikoron fel nitod aꝯ te kegeidet, minden
allatok be tellyessednek aꝯ te lo vol
todak.

De mikoron aſ te orſzadot ū tulók el for,
détot, mindenek meg haborodnak és el
fogyadkoznak. Pſal. 102.

Azért ez az ertelme.

Mi édes atyánk kérünk teghedet, aggyad
 mi nekünk a te mennyei aldomasodat
 es mind azokat a mellyek búkséghesek
 es el mulando es gyarlo életnek meg
 tartasara.

Aggy

Aggy minekõnk io feiedelmeket es az mi
ielen valo feiedelmünknek okos tana
csot, tißtes gyõzedelmet es io berencget
az u ellenfeghi ellen, hogy minket beke
segeben tarczõn es meg oltalmazzon min
den ghonostul.

Aggy mi nekönk io tist tartokat, igaz birakat és bölc polgarokat hogy a kösleg nek io tanacsot tuggyanak adnia és a vristenért beressék a igazsagot aiando kra tekentetnelkül és semellyeknek va logatasa nélkül.

Aggy mi nekönk io lelki pastorokat es io
tanétokat kik minket igazgassanak a
istennek igaz esmeretére, hogy a örök
életet meg foghassuk es a istent dicse-
hessük.

Aggy mi nekönk Bolegfeighet es io tudo,
 manyokat, hogy a mi alattunk valo köf
 fehéttuggyuk igazgatni.

Aggy békefeghet es egyenesfeghet a kő-
ség kösibe, hogy a s u előttök laronak
enghedelmeselek leheszenek istennek se-
lelmében.

Aggy mi nekőnk életet ételt ital ruhagatot
előmenetet, es io berenczet.

Neuel

Neuellyed földi gyümölcsünket bent aldomasodual és mennyei bépp harmatokkal. mert meg az földes aldomasodualkül Bogaczkorok teremtt, es souany to uisket.

Neked aianlom en édes atyam, az en haszamosis, es minden haszam népét, feleségemet, gyermekimet, es minden haszamtartozokat.

Seghelly enghemet hogy űket iol bírhaszam, tarthassam, es felneuelhessem istennek felelmében.

Tauogtasd el az ördögöt, hog mind ezeknek semmit ne arthasson, az mi vrunk Iesus Christusért. Amen.

ES BOCZASD MEG NE KEVNK MI VÉTE, TEVNKET.

Itt keresztien anya bent eggy hasz valasztésben es esmeri magat bünosnek lenni. Azért minden keresztienek itt kóniörögnék hogy az atya isten ne akaria nézni, az, mi nagy büneinket es minket ne büntessen az mi érdemünk berént De tekén
czen

csen az ű bent fiara, kitakara az mi büneinkert aldozatnak lenni, es. Boczassa meg mindē büneinket az ű mi holtank ingyen valo nagy kegyelmességhéből. Itt peniglen senki ne igazeytcsa de mindē emberek bünosöknek vallyak magokat az isten elöt, mert ű elötte senki artatlan nincs. Azért iria bent Ianos 1. Ioan. 1. ha mi azt mondagyuk hogy bünönk nincsen, minemagunkat csalljuk meg es az istent hazugga tébbük : De ha mi meg vallangyuk, hitu es igaz az vristen, hogy azokat nekönk meg boczassa es minket meg tisteycsen minden gonoszsagünkből.

MIKÉPPEN MIES MEG BOCZATVNK NE, keunk vétetteknek.

Tan. Miert mondod es cikkeit hozzáia mi képpen mies meg boczatunk. &c. Lam az isten ingyen boczattya meg az mi büneinket, itt vgy teczik, hogy az mi meg Boczatasunkert boczattya meg?
Mes. lollehet az isten, ingyen boczattya meg

meg minden bűneinket a^s Christusnak
 bent vére hullasaért, minden érdemünk
 nek, io cselekedetünknek, és meg Bocsa
 rasunknak előtte. De maga hogy mies
 bizonyosok lehetsünk a^s mi bűnöknek
 bocsánattyarú: akara, a^s mi meg bocsa
 rasunkat, iogyetül és bizonyagul élönkbe
 vetnie. Nem hogy a^s vr isten a^s mi meg
 bocsatasunkért awagy io cselekedésün
 kért bocsátna meg a^s mi bűneinket.
 mert csak a^s Christusért bocsáttya meg
 nekönk azokat.

De hogy enis bizonyosla legyek a^s istentül
 valo meg bocsánatrul, paranczola ho
 gy enis meg bocsássak azoknak, akik
 enghemet meg bántottanak és en ellené
 meg vetkeztenek. Mert mikor en a^s en
 fele, baratomnak örömeft meg bocsátha
 tok, lele, és bizonyaga hogy a^s vr isten
 en nekem minden bűneimet Immaran
 réghen meg bocsátta, mellyet en hitémel
 hissek istennek ighereté benrent, és meg
 bocsatasommal bizonynyal vallok isten
 nek paranczollattya berént.

De ha fele baratomnak meg nem bocsátha
 tok lele és bizonyaga hogy meg a^s vr isté
 sem

sem bocsátta meg a^s en bűneimet.
 Mert ha item volna, és bihetném hogy a^s
 isten ennekem a^s ti^s eger ghira adossa
 gomat, a^s a^s, a^s ti^s paranczolat ellen valo
 samtalan sok bűneimet meg bocsátta vol
 na: ottan a^s en hitemet, e^szel veragoztat
 nam meg, hogy a^s en fele baratomnak
 keues adossagat. Tudni illik a^s sa^s pénzt
 a^s a^s, felebaratomnak keues vétet örö
 mest meg bocsátnam. Mat. 18.

E^sért paranczolatot ada, es fogadast tün, a^s
 vr isten. Lucz 6. meg bocsássatok és
 meg bocsáttatik tinektek, mert ha meg
 bocsátangyatok embereknek a^s ű vét
 keit, tinektekis meg bocsáttya a^s ti men
 nei atyatok. De ha meg nem bocsátan
 gyatok embereknek a^s ű vétkei, a^s ti
 mennyei bent atyatok sem bocsáttya
 meg a^s ti vétkeiteket Mat. 6.

E^sért paranczollá bent Peternek, hogy a^s
 ű attya fianak meg bocsásson, nem het
 ber. De hetuen hetber, a^s a^s, samtalano
 bor. Mat. 18.

Annak okaért e^s a^s sommaia, es ertelme.
 Oh mi édes atyank ki vagy minden er
 galmas^sagnak es vigasztalásnak attya ké
 rünk

rünk tekhedet, ne bálly itéletbe, es ne tör-
uénkeggyel mi velünk te bolgaiddal,
mert elő ember senki te elotted meg nē
igazultatik. Psal. 142. kérünk teghedet,
ne ideghenēycs el a te lo akarotodat, mi
túlunk, hogy a te samtalan, sok lo aian
dokidrul, teneked halalatlanok vagyunk
es annak felette a mi bűneinkkel teghe-
det boßontunk es gyakrabban meg bā-
tunk, hogy nem mint meg esmernők a
mi bűneinket.

Ajert kirünk ne nezzed miczodak vagy-
unk, es mit érdemlettünk. De tekēncs
meg a te fogy hatatlan io voltotad, es
nag ergalmassagodat, mellyet nekōnk
igherel a te bent fiadban mi vrunk le-
sus Christusban kinek érdemēert bocsa-
sad meg minden bűneinket, es lageycs
meg a mi bűnünkētis, hogy minden
ellenfigünknek meg bocgathassunk, ho-
gy meg békēluēn nagy egyenességben
es berettetben teghedet dicserhessünk ör-
ökkōn örōnke. Amen.

**ES NE VIGY MINKET
KÉSERTETBE.**

Szent

Szent Iob patryarcha ayt mongia Iob 7.

Vitezkedēs (vgy mond) embernek elete
es földön. Ajert itt mi könyörgünk, hogy
minket a vr isten ne haggyon meg gyō-
zettetni a kegyerteteknek sokasagatul.

Tan, hany fele késértet vagyon?

Mes. harom fele: eggik a teste: masodik
es velaghe: harmadik a ordōghe.

1. Előbör: a test minket vonson, fōsuēnsē-
gre csalardsagra: torkossagra, paraßnasa-
gra, es mindē fele gonos keuāfagra. gal. 6

2. Masodbor es velag haborgat minket be-
bedueel es czelekedetēuel, kenberētuen
minket, haragra es békētelensegre.

Szent Ianos ayt iria 1. Ioan. 5. hogy eghēß
es velag gonosfagban vagyon helyheß-
tetuēn, es velagō semmit egiebet nē latūk
ha nem csak gyūlōsēghet, lregyfēghet, ha-
borusagot hirtelensēghet, bitkozodast at-
kozodast, boßonkodast, boßuallast, es
keuēllisēghet, Tisfessēghen őltōgetbē gaß-
dagfagban, es haralmassagban valo fel-
fuualkodast, nagy pompasaggal.

3. Harmadbor a ordōg a on ügiēkezik es
inczelkedik, hogy minket a istennek ig-
bēiēül, a igaz hittul, es a berettetul el sa-

K kasson

kaßon hogy minket keßségbe eyczen és
 az istent meg tagadgyuk.

Ezért írja Szent Peter. 1. Petri. 5. az ti ellenség
 tek az ördög, mint az ordéyto oróßlan ak
 képpé kerék titeket, keresve hogy kit be niel
 hetne, kinek ellene allyatok erőse az hitbe.

Ez három kétfertettül büntelen haborgat
 tatunk mig ez testben élünk. Azert kénbe
 reytetünk minden oraban seghedelemért az
 istenhez kiáltani, hogy minket ne hagyjon
 meg farradni és meg győzetterni, ne eng
 hedgyen éketelenségbe és hitetlenségbe be
 esnünk, de aggyon minekonk diadalmat
 az mi vrunk Iesus Christusert.

Tan: miczodaual kell ez kétferteteknek elle
 ne viaskodnunk.

Mes: Az test ellen, böyttel és Senuedéssel.
 Ez velak ellen, el tauoztatással, io élettel, és
 nagy fok türesekkel.

Az ördök ellen, igaz hittel, és iozan élettel.
 Közonseghes képpen mindē ellensiginknek
 ellene viaskodunk, istennek ighēicuel hittel
 és buzgo Imadsagual. (sünk.

Tan: miért kerük azt hogi meg ne kétfertet

Mes: né azt kerük hogy meg ne kétfertet
 sünk. De hogy kétfertetbe ne vitéssünk, az

az

az, mint Szent Agoston magyarazza (super
 Psal. 63. hogy meg ne győzetteressünk.

Christusnak vitézi vagyunk, azert tartos
 zunk vitéskedni, mert senky meg nem ko
 ronaztatik, hanem ha erőssen viaskodandik
 senki né viaskodhatik, ha né ha ellenséghé
 és kétfertete leend. Azert az mi életünk nem
 lehet kétfertetnelkül, mert senki magat meg
 nem esmerheti kétfertetnelkül, és ez okaert
 írja az Bölcs, Ecclesiastici. 27. Az saarbol
 csinalt fazakat, az katlan bizonyította meg
 és az igaz emberek az haborusagnak ké
 tfertete. De mi nekönk nagy vigasztala
 sunk vagyó Szent palnak irasabā. 1. Cor. 10.
 Hiu (vgy mond) az isten, és igaz, ki nem
 enghedet titeket fellyeb kétfertetni, ha nem
 csak menyere el viselhetitek, sőt mind az
 kétfertetuel egyetbe diadalmat téssen hogi
 el Senuedhēstetek. Szent Iacabis azt írja Iac
 obi. 1. Bodog firfiu (vgy monb) akki el
 viseli az kétfertetet, mert mikoron meg bi
 nyetatik el véßi az örök életnek koronaiat,
 mellyet meg igheret az vr isten azoknak ak
 kik ütöt Sereit.

Ez azert az sommaia.

Mi edes atyánk kerünk teghedet, aggyad

K ij mi ne

mi nekönk hogy az te bent ighedet büggös
lélekkel halgathassuk es vigiazhassunk ho-
gy kértetbe ne iussunk, de te bent seghet
delmedből győzhessük meg az mi testünket
es az ű keuanlaghit: es velagot es az ű győ-
nyorúfighit: az őrdögöt es az ű keuelli vol-
tat minden csalardsaghiual egyetembe.

Aggy mi nekönk bent lelket, bolcsőseghet
es erőtt hogy minden kértetekben diadal-
mat vihesünk, az mi vrunk Iesus Chris-
tusnak általa. Amen.

DE SZABADEYCZ MIN-
ket gonosztul.

Tan. Miczoda az Gonosz?

Mes. két fele gonosz vagyon: lelki es testi.
Az lelki gonosz fűkeppen az őrdög es az ű
csalardsaga: az hitetlenség, az bűnben való
meg vakulás, es az vegnelkül való kétség:
az iltének haragia es rettenetes itelete az ha-
lal es az őrdök karhozat. Az testi gonosz, hi-
telen halál dög halál, koorfag, betegség, na-
gy kaar vallas, franczu var, kőbueny, es
minden nyauall yak.

Touabba eggi haborusagok bőrnű vilas-
masok kü első, rettenetes meny dörghések,
es meny ütökőuek, ghég, sűkség, dragatag.

Tűz,

Tűznek viének, es poganoknak raytük va-
lo hatalmazasa, es mindē berēcztien seghet
Azért itt könyergunk az vrístennek hogy
minket meg szabadécon mind lelki es testi
gonosztul, es minket vigyen az őrdök élettre.
Es azért az értelme es sommaia. Mi édes
atyánk, latod hogy es Ielen való élettelly
es veszedelmekel nyomorusagokkal, es min-
den fele gonossual, mellyeket mi el nem vi-
selhetünk az mi erőtlőségünknek miatta, es
keuankozunk es velagbol ki mulni, es enni
fok gonossagbol meg szabadulni, azért ke-
rünk teghedet mint édes atyánkat szabadé-
c meg minket minden gonosztul, hogy mi
erős hittel, nagy vigan es velagbol ki mul-
lyunk az mi lelkiünket neked aianlhassuk,
es vigy be minket az őrdök élettre, holott
mind az angyalokkal az bentekkel, es mind
az bodog lelkekkel egyetembe, teghedet,
őrdök atya istent az te bent fiaddal mi vrunk
Iesus Christossal, es az bent lélekkel, őrdök-
kül őrdökke dicserhesünk es fel magajtal-
hassunk. Amen.

Amen az at, bizony bizony ejetet az isten
meg halgatta, es ennekem meg aggya az ű
sét fiának mi vrunk Iesus Christusnak általa
Amen.

K ij Az

AZ MI ATYANK VTAN

valo bépp Imadság.

Orók élő mindenható istē, mi vrunk Iesus
Christusnak dicőseghes bent attya: ki vagy
mindē allatoknak teremőie és meg tartója
az te bent fiaddal, mi vrunk Iesus Christussal
és az bent lélekkel: ki vagy igaz Itelő bíró:
Bölcs, hatalmas, Io, igaz ergalmas és erőss
isten, az te bent fiaddal, mi vrunk Iesus
Christossal, és az bent lélekkel: ki az te bent
ighedben, és nekőnk aiandekozott bent
fiadban magadat ki ielentēd: hogy mi teg
hedet meg esmerhetnink és örökke dic
hetnink: Hylak teghedet seghédsegül, és
kérlek teghedet, az te bent fiadert, mi vrunk
Iesus Christosert, kit te akaral az mi bűne
inkért aldozatnak könyörgőnek, Boßolo
nak, és mi köze Iaronknak lenni: legy er
galmas, légy kegyelmes ennekem seghén
bűnös embernek: seghelly, bíry, igazgass és
taneycz enghemet az te bent lelkeddel, bent
teld meg az en búuemet és velagoseicz
meg elmémet, hogy teghedet meg esmer
hesselek, bent fiadban hihessek, és őruende
hessek az bent lélekben, Tarcz meg az te
bent egyházadat, az kössegeket, az polgari
és va

és varassi tarfasagokat, és minden köönse
gess gyülekezeteket, mellyek ballast tarta
nak az te bent egyházadnak: hogy az te
Io hired neued, az euangelionnak általa ter
iedhessen, és minden emberek Iuthassanak
az igazságnak meg esmeretére. Az te bent
fiadnak mi vrunk Iesus Christusnak ált
la, Amen.

AZ VR CHRISTVS IE

susnak bent vacsoraiarul.

Tan: micoda az oltari bentseg, awagy az
vr Christus Iesusnak vacsoraia.

Mes: Istentől berített bentseg: awagy
Christus Iesusnak velőnk valo Io titeme
nyenek peczete, és bent seghes iegye, mel
lyben Iesus vrunk az ű bent ighéienek al
tala, az bornak kenyérnek semelye alatt,
az ű bízon bent testet bent vérét oltogata
tya mi nekőnk, mellicuel, minket emle
ketet az ű bent halalarul, hogy minket hi
tünkben meg erosseyczen, és bizonyossa
tegyen, bününknek bocsanatiarul, üdüös
ségünkül és az örök elettrul.

Tan: mas mód micoda az oltari bentseg:

Mes: Az vr Christus Iesusnak testamento

K iij ma

ma mellyben minden hiúeknek ingyen ig-
hertetik és aiandekoztatik bűnöknek bo-
csánattya, Christusnak bent testének, bent
vérének általa, és bornak és az kenyérnek
seméllye alatt, mellyeknek hozzánk való vi-
teléuel parancsola hogy meg emlekezzünk
az ű bűt halalarul és hirdessük az ű velőnk
io teteményét mind ítelet napig.

Tan. ki bűt az oltari bent seghet?

Mes. az vñ Christus Iesus űnőnmaga bűt
az vég vacsoran az hűsueti baranyinak
meg étele vñ: miképpen Iruan vagyon
Matt. 26. Mar. 14. Luce. 22. 1. Cor. 11.

Tan. miczoda ighékkal bűt?

Mes. Ezzel. Az mi vrunk Iesus az éiel mi
koron el arultatek, viue az kenyeret és mi
koron el halakat adott volna meg alda, meg
seghe es adā az ű tanétuanienak mond-
uan: vegyétetek és egyétetek. Ez az en testem,
melly tū erettetek adattatik, ezt tegyétetek az
en emlekezetemre.

Hassonlatos képpen az vacsora vñ viue
az pohart, és mikoron halakat adott vol-
na, nekűek ada monduan: Igyatok ebből
mind nyaián, ez vñ testamentom (az az vñ
igheretnek pohara) az en véremben, melly
tū

tū érettetek és sokakért ki ontatik bűnök-
nek bocsanattya. Ezt tegyétetek, valame-
nyeſer iangyatok ennek emlekezetemre
Tan. Miczoda végre bűt?

Mes. hogy minket meg emlekeztessen az
ű bent halalarul, bűnöknek bocsanattya-
rul, és hogy semmit ne ketelkegyünk az
mi űduességünkűl.

Tan. miczoda kéűlettel kel az Christus-
nak bent vacsoraiahoz embernek iarulni?

Mes. igaz hittel: mert az istennek minden
igheretét csak hittel kapcsolhattuk mi
hozzánk.

TAN. MOND MEG IMMA,
RAN MICZODA Lés
gyen az testamentom.

Mes. Az testamentom annyt tében magia-
rul mint, halando embernek vñlso akarat-
tya es igherete, mellyben az ű örögségűt el
ieggű masnak tudni illik az vtanna vala ő-
r kőűnek.

Awagy semmi nem egyeb az testamen-
tom hanem az meg halo embernek iobaga-
ban marhaiban, valakit örökűű tenni és

K v vallami.

vallani, mellit testamentomat senkinek nem
 szabad, meg bontani awagy fel feyteni.

Tan : Hany fele dolog kell az testamen-
 tomhoz.

Mes : harom fele.

1. Első az testamentom téuő.
2. Második az testamentom tétel.
3. Harmadik az kiknek titetik az testamen-
 tom. De az mi vrunk Iesusnak vacsor-
 raiais mondatik testamentomnak mel-
 lyet semminemu teremtet allatnak nem
 szabad fel feyteni. Azert az ű bent vacsor-
 raiahozis es harom dolog kell.

1. Első az testamentom téuő űnőnmaga
 az mi vrunk Iesus Christus, atya isten-
 nek bent fia, süj marianak sepp sülőtte,
 bizony isten, es bizony ember, ki csak
 halala előtt az ű vtolso bent akarattyat,
 mi nekőnk testamentom berent kegyel-
 messen ki ielente es az bent halalarul bi-
 zonyfagot tūnn mikoron azt monda: Az
 en testem ti erettetek adattatik, az en ve-
 rem ti erettetek ki ontatik.

2. Második az testamentom awagy az ő-
 rekseghék Imegek : Az bűnöknek bo-
 csanattya, az Iduesleg, az örök élet es az
 atya

attya istennek minden Iauai, mellyeke,
 az Christus Iesusnak fogadsag berent
 testamentomba minekőnk hagyta, es az
 ű testamentomat, minekőnk bent halalla
 ual meg pecsetle es meg erősfeyte.

Touabba, hogy minket az ű bent igheret-
 rül es meg hiyhatarlan nagy fogadasa-
 rul bizonyossa tenne, bent testet erettünk
 ada, bent veret erettünk kionta, es mind
 az kettőt testamentom berent, minekőnk
 hagyta, az ű nagy fogadasanak örök emle-
 kegetere, bizonyfagara es iegyeré, hogy
 valamenyber est gyakorlanok, mind ő-
 rökke az ű mi hogganak valo nagy berel-
 mérül meg emlekeznink, halakat adnank
 es az ű bent halalanak velőnk valo lo tē-
 temenyet hirdetnők mind itelet napig.

3. Harmadig: Az kiknek tétettetik az tes-
 tamentom: ezek az tanetuan yok hū ke-
 restienek, es istennek valasztot fia, kik az
 ű bűnököt meg esmerik el haggyak es
 penitenciara ternek, hisnek istennek ig-
 heretének es hiteknek erősféghere gya-
 korta hoggaiok vesik Christusnak bent
 testet bent veret. Ezek az örökösök kik
 bizonyal meg nierik az örökseghet, tud-
 ni

ni illik az bűnöknek bocsánatyát, az idulességhet, és az örök életet, Christusnak érdemeért. Azert ez testamentom csak azoke akkik igaz hitttel késűlnek az isten ástalahoz járulni, meg emlekeguen hogy űnekiek bűnöknek bocsánatya vagyon Christusnak bent halalaert.

AZ COMONICALOKR VL.

Tan : hani fele dolgot kell azoknak meg tudniok akkik akarnak járulni az isten ástalahoz.

Mes. három fele dolgot.

1. Elsőt mi legyen az oltari bentség.
2. Második mi végre kell embernek hozzája venni.
3. Harmadikat, kicsoda legyen méltó Christusnak vacsoraiara és kicsoda késűlettel kell embetnek hozzája késűlni.

Első azert ha meg kerdetel az oltarnal az paptul, kicsoda az istennek vacsoraia.

EST FELELLYED.

Christusnak bent telte bent vére az kenyerek és az bornak semellye alatt mint űnon maga mongya az Christus : Ez, az entestem : Ez, az en verem.

Másod

2. Másodszor ha meg kerdetel mi hasznod vagyon benne : awagi mi végre akarod hozzája venni. Ezt felellyed.

Bíneimnek bocsánattyanak iegyere és hitemnek erésséghere : Mint űnonmaga mongya az Christus : az en testem ti éretetek adattatik az en verem buneiteknek Bocsánattyara ki ontatik.

Mert Christus az melly bent testet meg oltorogtata és fel febeztete az kereszt fara azon bent testet hagyta ennekem zálagba annak bizonyására hogy enis űtagia vagyok. Es az melly bent véret en éretem ki onta, azon bent verét ennekem hagyta testamentomba. Annak bizonyására hogy enghemetis meg mofogator az ű bent verében. Azert akarom hozzájam vennie az en vramnak bent testet bent verét, mind az kettősemellynek alatt. Mert bizonynyal hiszem hogy ki váltotta en túlem az ű bent testnek bent vérenek zálagat : és meg aggya ennekem az örök életet.

3. Harmadszor ha meg kerdetel kicsoda legyen méltó ez vacsorara, és kicsoda késűlettel kell oda járulni : ezt felellyed.

Csak

Csak azok méltok Christushnak bent vacsoraia, akik meg rettentenek az bűntől és az istennek nagy haragiatul: Akik az bűnből penitenciara akarnak térni és bönühozzák az istennek vigasztalását.

Az hozzá kézület peniglen csak az igaz hit. Azert iol kézülnék az Christushnak bent vacsoraiahoz, akik hisznek az igheknek mellyekuel, Christushnak bent teste bent vére aldatik; Akkik hiszik bűnöknek bocsánatyát és az örök életet venniük, Christus Iesusnak bent halalaért.

Szent Pal azt írja, 1. Cor. 11. meg bizonyos, a az ember önönmagat, és vgy egyék az istennek kenyere bol es vgy igyék az Christushnak poharabol. Mert akki megtatlan oda Iarul, Itéletet az az örök karhóztatot vélsen maganak.

Es az olly ember bizonyettya meg magát akki hiendi bűnenek bocsánattyát venniük Christushnak halalaért.

Es akik meg tuggyak Christushnak bent testét bent vérét az egyéb eledelektől valogatnia, ezek méltok es vacsorara. Akkik peniglen mind éltig az az bűnökben

ben heüernek es azokbol soha nem akarnak ki terni penitenciara es iomborsagra. Es akiknek hitek nincsen, vagy ünön cselekedesegben bíznak, ezek mind méltatlanok, es ha eggy sokasbol oda Iarulnak maiom modra, hogy egyebektől lattyak, ezek örök karhóztatot véznek magoknak, mint Iudas Christushnak a rultatoia.

Tan: Mioka hogy csak eggyser kereszkelkedünk meg, de többsor Iarulunk Christushnak bent vacsoraiahoz.

Mes: miképpen, hogy eggyser bületünk es velagra. De azert nagy soksor esünk hog életünket meg tarthassuk istennek akarattyabol, Azonképpen az keresztsegben eggyser bületünk bent lélektől az örök életre: De hogy az vi életben meg mardhassunk es az Christushnak hitében neüekedhesünk búkség hogy az mi hitünket gyakorta taplallyuk, istennek ighéieuel es az Christushnak bent testének bent vérének, eledeleuel es italaual, es ezért eggyser keresztelkedünk meg. De gyakorta Iarulunk az Christushnak vacsoraiahoz.

AZ

AZ KEET SZEMÉLLI A
LATT VALO COM
monicalafrul.

Tan. hany szemelly alatt kell keregyen
embernek komonicalni.

Mes. keet szemelly alatt mint az mi nemes
Iduöjtonk es édes mesterünk Christus
Iesus berze, es minket tanéta az bent E
uangeliomban.

E t en teneked meg bizonyétom Illyen bi
zonlagokkal.

1. Senkinek nem szabad el-valtoztatni az
Christusnak berzését es parancsolattyat
mint bent Pal írja Galat. 2. valaki mas
Euangeliomat predicalland, atkoztot les
gyen meg az menyorsagbely bent an
gyalis.

De Christus az u bent vacgoraiat berze es
parancsola mind az keet szemelly alatt,
mint ünönmaga mongya lgyatok es
poharbol mind nyan.

Aért senkinek nem szabad az keet szemelly
alatt valo comonicalast el valtoztatni, es
valaki el valtoztatya, atkoztot bent Pal
nak mondasa berent, akar pap legyen a
kar

